

29.8.2012

Taaleritehdas Oy
Ylistönmäentie 31
40500 JYVÄSKYLÄ

MURTOTUULEN TUULIVOIMAPUISTO, POSIO, YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMA

Taaleritehdas Oy on toimittanut Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (jäljempänä Lapin ELY-keskus, ELY-keskus) ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain, YVA-lain (468/1994 + muutokset) tarkoittaman ympäristövaikutusten arviointiohjelman (jäljempänä arviointiohjelma, YVA-ohjelma), joka koskee Murtotuulen tuulivoimapuistoa Posion kunnassa. Tällöin käynnistyi virallisesti tämän hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely.

Tämä lausunto on YVA-lain 9 §:n tarkoittama yhteysviranomaisen lausunto Murtotuulen tuulivoimapuistoa koskevasta YVA-ohjelmasta. Lausunnossa esitellään Murtotuulen tuulivoimapuisto ja arviointiohjelma pääpiirteissään, ohjelmasta annettujen lausuntojen ja mielipiteiden keskeiset kohdat sekä yhteysviranomaisen näkemykset arviointiohjelmasta ja YVA-menettelystä.

HANKETIEDOT JA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Hanke	Posion Murtotuulen tuulivoimapuisto
Hankkeesta vastaava	Taaleritehdas Oy Ylistönmäentie 31 40500 JYVÄSKYLÄ Yhteyshenkilö: Taamir Fareed (puh. 040 735 9812) sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi@taaleritehdas.fi
Yhteysviranomainen	Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus Hallituskatu 5 C 96101 ROVANIEMI Yhteyshenkilö: Tiina Kämäräinen (puh. 040 716 6034) sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994, muutettu 458/2006) tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksessä.

teossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumisen mahdollisuuksia.

Tuulipuiston ympäristövaikutusten arviointimenettely perustuu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettuun valtioneuvoston asetukseen (YVAA 713/2006). YVAA 6 §:n mukaan tuulivoimahankkeisiin on sovellettava ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, kun yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 10 kappaletta tai kokonaisteho vähintään 30 megawattia.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely on kaksivaiheinen menettely. Ensimmäinen vaihe on arviointiohjelma (YVA-ohjelma), joka on hankkeesta vastaavan suunnitelma siitä, miten arviointi tullaan suorittamaan. Yhteysviranomaisen lausunnossa arviointiohjelmasta pyritään mm. ohjaamaan käynnistynyttä YVA-menettelyä sekä tarkastellaan arviointiohjelman asianmukaisuutta ja riittävyttä sekä otetaan kantaa menettelyjen yhteensovittamiseen.

Toisessa vaiheessa hankkeesta vastaava tekee arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon perusteella tarvittavat selvitykset ja arvioinnit hankkeen vaikutuksista ja laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (YVA-selostus). Yhteysviranomaisen antaa lausuntonsa myös arviointiselostuksesta ja sen riittävydestä. YVA-menettely päättyy yhteysviranomaisen antamaan lausuntoon.

Viranomaisilla, niillä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, sekä yhteisöillä ja säätiöillä, joiden toimialaa hankkeen vaikutukset saattavat koskea, on mahdollisuus antaa lausuntonsa ja esittää mielipiteensä sekä YVA-ohjelmasta että YVA-selostuksesta.

Hankkeen toteuttamista varten tarvittaviin lupahakemuksiin liitetään ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto. Lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja siitä annettu yhteysviranomaisen lausunto on otettu huomioon.

Hanke, sen sijainti sekä esitetyt vaihtoehdot

Taaleritehdas suunnittelee Posion Murtotunturin alueelle tuulivoimapuistoa, joka sijaitsee linnuntietä noin 30-35 kilometrin etäisyydellä Posion keskustasta. Tuulivoimapuistoa suunnitellaan 34-51:lle enintään 3 MW:n yksikkötehoiselle voimalayksikölle, joiden kokonaisteho on yhteensä enintään 102-153 MW ja vuosituotanto noin 255-383 GWh valitusta vaihtoehdosta ja lopullisesta voimalavalinnasta riippuen.

Hankealueella on voimassa Itä-Lapin maakuntakaava ja hankealue on osoitettu maakuntakaavassa metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M 4516). Hankealueella ei ole voimassa olevia asema- tai yleiskaavoja. Tuulivoimapuistoalueen yleiskaavoitus on käynnistynyt ja tulee etenevänsä rinnakkain YVA-menettelyn kanssa. YVA-menettelyyn ja kaavoitukseen liittyvät yleisötilaisuudet tullaan mahdollisuuksien mukaan jär-

jestämään yhdessä. Tuulivoimapuiston tekninen suunnittelu on parhailaan käynnissä. Rakentaminen jakaantuu todennäköisesti kahdelle vuodelle voimaloiden suuren lukumäärän vuoksi. Tuulivoimapuiston ensimmäisen vaiheen rakentamisen on alustavasti arvioitu alkavan vuonna 2013, jolloin tuulivoimapuiston ensimmäinen vaihe voitaisiin ottaa käyttöön vuonna 2014 ja toinen vaihe vuonna 2015. Toteutusaikataulu tarkentuu teknisen suunnittelun, YVA-menettelyn ja kaavoituksen edetessä.

Hankkeen vaihtoehdot

YVA-menettelyssä tarkastellaan kahta tuulivoimapuiston toteutusvaihtoehtoa, jotka eroavat rakennettavien tuulivoimaloiden lukumäärän osalta sekä niin sanottua nollavaihtoehtoa. Sähkönsiirrossa tarkastellaan kolmea vaihtoehtoa.

Vaihtoehto 1 (VE1): Rakennetaan alueelle 51 tuulivoimalaa, joista kolme sijoittuu Posio-Rovaniemi tien eteläpuolelle. Tuulivoimapuiston nimellisteho on 153 MW.

Vaihtoehto 2 (VE2): Rakennetaan alueelle 34 tuulivoimalaa, joista kolme sijoittuu Posio-Rovaniemi tien eteläpuolelle. Tuulivoimapuiston nimellisteho on 102 MW.

Kaikkien vaihtoehtojen sisällä tarkastellaan mahdollisia perusratkaisuja eli betonilaattaa ilman paalutusta ja kiinnitystä suoraan kallioon. Samoin tarkastellaan lieriömuotoisen tornin materiaaleina käytettäviä terästä ja betonia.

Nollavaihtoehtona tarkastellaan tuulipuistohankkeen toteuttamatta jättämistä.

Sähkönsiirron vaihtoehdot SVE1, SVE2 ja SVE3:

* **Sähkönsiirron vaihtoehto 1 (SVE1):** Liityntäpiste nykyiseen 110 kV voimajohtoon sijaitsee hankealueen läpäisevän Fortum Sähkönsiirto Oy:n 110kV voimajohdon vieressä. Voimajohdon viereen rakennetaan uusi 110/KJ sähköasema. Uusi sähköasema voi sijaita myös keskemällä tuulipuistoa, jolloin nykyiseltä 110 kV voimajohdolta rakennetaan kaksi 110 kV avojohtoa uudelle sähköasemalle (pituudet 1...5 km).

* **Sähkönsiirron vaihtoehto 2 (SVE2):** Liityntäpiste nykyiseen 110 kV voimajohtoon sijaitsee hankealueen läpäisevän Fortum Sähkönsiirto Oy:n 110 kV voimajohdon vieressä. Voimajohdon viereen rakennetaan uusi 110 kV sähköasema (kytkinasema). Kytkinasemalta rakennetaan uusi 5 - 8 km pituinen 110 kV avojohto tuulipuiston keskellä sijaitsevalle 110/KJ muuntoasemalle, jonka paikka määräytyy suunnittelun edetessä.

* **Sähkösiirron vaihtoehto 3 (SVE3):** Liityntäpiste nykyiseen 110 kV voimajohtoon sijaitsee hankealueen läpäisevän Fortum Sähkösiirto Oy:n 110 kV voimajohdon vieressä. Voimajohdon viereen rakennetaan uusi 110/20 kV sähköasema, johon osa tuulivoimaloista liitetään 20 kV johdoilla. Kytkinasemalta rakennetaan lisäksi uusi 5 - 8 km pituinen 110 kV avojohto tuulipuiston keskellä sijaitsevalle toiselle 110/20 kV muuntoasemalle, johon liitetään muut tuulivoimalat. Muuntoasemien paikat määräytyvät suunnittelun edetessä.

ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN

Taaleritehdas Oy on toimittanut 4.5.2012 Posion Murtotuulen tuulipuisto-hankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelman Lapin ELY-keskukselle.

Tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointiohjelma ja sitä koskeva kuulutus on asetettu virallisesti nähtäville Posion ja Ranuan kunnanvirastoissa, Kemijärven kaupungin Palvelupiste Sortteerissa, Rovaniemen kaupungin Palvelupiste Osviitassa ja Lapin ELY-keskuksessa 31.5.2012 alkaen koko arviointimenettelyn ajaksi. Arviointiohjelmaa koskeva kuulutus on julkaistu Lapin Kansassa ja Koillissanomissa 31.5.2012. Virallinen nähtävilläoloaika oli 31.5.- 30.7.2012, jonka aikana lausunnot ja mielipiteet tuli toimittaa ELY-keskukseseen.

Arviointiohjelmaan on voinut tutustua myös Posion ja Ranuan kunnankirjastossa, Kemijärven ja Rovaniemen kaupunginkirjastossa, sekä internetissä www.ely-keskus.fi/lappi/yva hakupolkuna Ympäristönsuojelu > Ympäristövaikutusten arviointi YVA ja SOVA > Vireillä olevat YVA-menettelyt > Energian tuotanto > Murtotuulen tuulivoimapuisto, Posio.

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on pyytänyt lausuntoa arviointiohjelmasta Posion ja Ranuan kunnanhallituksilta; Kemijärven ja Rovaniemen kaupunginhallituksilta; kunnan/kaupungin ympäristönsuojelu-, terveydensuojelu-, sosiaali- ja maankäyttöasioita käsitteleviltä lautakunnilta tai viranhaltijoilta; Lapin liitolta; Metsähallitus Pohjanmaan luontopalveluilta; Posion yhteismetsältä; Lapin aluehallintovirastolta; Museovirastolta; Lapin maakuntamuseolta; Pääesikunnalta; Ilmavoimien Esikunnalta; Liikenteen turvallisuusvirastolta; Finavia Oyj:ltä; Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselta; Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen porontutkimusasemalta; Lapin luonnonsuojelupiiriltä; Lapin lintutieteellinen yhdistys ry:ltä; Timisjärven paliskunnalta; Paliskuntain yhdistykseltä; Posion riistainhoitoyhdistykseltä ja Fortum Sähkösiirto Oy:ltä.

YLEISÖTILAISUUS

Hankeesta on järjestetty yleisötilaisuus 14.6.2012 Posion kunnanvirastolla. Yleisötilaisuudesta ilmoitettiin kuulutuksessa. Tilaisuuteen osallistui 20 henkilöä.

Yleisötilaisuudessa annettuja mielipiteitä

- Mikä on tuulivoimaloiden vaikutus matkapuhelimien toimintaan?
- VHF-puhelimien olisi kuuluttava tuulivoimapuistoalueella. Asia pitää selvittää.
- Tehdäänkö asukaskysely kaikille vakituksille ja loma-asukkaille, joiden kiinteistöt sijaitsevat lähivaikutusalueella eli noin 10 kilometrin säteellä hankealueesta?
- Miten kaava vaikuttaa yhteismetsän alueella?
- Yleisötilaisuuteen olisi pitänyt osallistua enemmän Posion kunnan valtuutettuja ja virkamiehiä.
- Mitentuulivoimasta kantautuva ääni vaikuttaa porojen aitoihin ajamiseen? Pari suunniteltua myllyä tulisivat sijaitsemaan aika lähellä poroaitoja. Asia on hyvä selvittää.
- Tuulivoima on enemmän mahdollisuus kuin haitta poronhoidolle.
- Tuulivoima on myös mahdollisuus metsätalouden toiminnalle. Tuulivoiman myötä metsätalouden toimintaa voitaisiin rajoittaa eikä enää tarvitsisi mennä niin korkealle vaikeaan maastoon. Tuulivoiman tuottama hyöty kompensoisi metsätalouden tuottoa.
- Tuulivoimapuisto olisi hyvä asia kunnalle.
- Toivon, että tuulivoimapuisto toteutuu.
- Toivon, että tuulivoimapuisto toteutuisi vaihtoehto 1. mukaan ja rakennettaisiin 51 tuulivoimalaa.
- Tuulivoimapuiston myötä hornetit eivät enää pääsisi lentämään alueelle ja äänihaitta poistuisi. Tuulivoimasta tulisi vähemmän ääntä kuin horneteista.
- Onko liito-oravia näkynyt alueella?

LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Lausuntoja on annettu yhteensä 13. Mielipiteitä on annettu yhteensä 8.

Lausunnot

1. Kemijärven kaupunki

Kaupunginhallitus toteaa, että sillä ei ole huomautettavaa arviointiohjelmaan.

2. Posion kunta

Kunnanhallitus pitää Murtotuulen tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointiohjelmaa riittävänä ja kattavana, eikä sillä ole ohjelman tässä vaiheessa asiasta huomautettavaa.

3. Ranuan kunta

Kunnanhallituksella ei ole huomautettavaa arviointiohjelmasta, mutta muistuttaa, että Simojärvi on erämainen järvi, josta johtuen YVA-selvityksessä olisi syytä mallintaa muutokset myös Simojärven pohjoispään kaukomaisemaan.

4. Lapin liitto

Alue on Itä-Lapin maakuntakaavassa osoitettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M 4516), jolla osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätalouskäyttöön tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin käyttötarkoituksiin. Alueen koilliskulma sijoittuu luonnon-suojelualueelle (SL 4247, Mustarinnan tunturi). Alueen halki kulkee luode-kaakko-suunnassa olemassa oleva moottorikelkkailureitti ja sähkölinja. Lisäksi eteläosan suuntaisesti kulkee kantatie (kt). Hankealueen eteläpuolella on suojelualue (S 3016, Korouoma), virkistysalue (V 843, Korouoma) sekä matkailun vetovoima-alue (mv 8401, Itä-Lapin matkailualue), jonka suuntaisesti kulkee ulkoilureitti. Maakuntakaavatilanne on todettu arviointiohjelmassa.

Lapin liitossa on valmistunut Lapin eteläisten osien tuulivoimaselvitys vuoden 2012 alussa. Selvityksessä Murtotuulen alue (Murtotunturi – Vitikkotunturi, tarkastelualue 43) on todettu tuulivoimatuotantoon soveltuvaksi alueeksi. Paikkatietoanalyysissa tunnistetun alueen laajuus on noin 60 km². Aluetta on selvityksen aikana rajattu pienemmäksi, ja tarkemman rajauksen laajuus on 22 km². Yleisarviossa todetaan seuraavaa: *"Selvityksen perusteella alue soveltuu tuulivoimarakentamiseen hyvin. Tuulimallinnuksen perusteella arvioitu tuotanto on selvitysalueen parhaita. Alueen tuntumassa sijaitsee suojellun petolinnun pesäreviiri. Asutus on ympäristössä harvahkoa. Luontoarvot sekä vaikutukset maisemaan, virkistykseen ja poronhoitoon saattavat rajoittaa alueen laajamittaista toteutettavuutta."*

Tehty selvitys tulee toimimaan pohjana maakuntakaavoitukselle ja muulle maankäytön suunnittelulle. Selvitys on laadittu maakuntakaavatasoa vastaavaksi.

Posion Murtotuulen tuulipuistohanketta on kokonaisuutena pidettävä seudullisesti merkittävänä, ja siten sen osoittaminen maakuntakaavatasolla olisi lähtökohtaisesti tarpeen. Itä-Lapin maakuntakaavassa ei ole käsitelty tuulivoimarakentamista, joten tehty selvitys korvaa tätä puu-

tetta. Selvityksen perusteella hankealuetta esitettäisiin maakuntakaavassa tuulivoimala-alueeksi.

Lapin maakuntasuunnitelmassa 2030 on linjattu Lapin kehittämisen pitkäaikaiset tavoitteet. Tuulivoimapuistojen osalta pyritään keskitettyihin ratkaisuihin ja sovittamaan toiminta yhteen matkailun, luonnonsuojelun sekä porotalouden kanssa.

Esitetty YVA-ohjelma antaa hyvän pohjan jatkosuunnittelulle. Maakunnan suunnittelun kannalta vaikutusten arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota hankealueen läheisiin suojelu- ja virkistysalueisiin sekä poronhoitoon.

5. Metsähallitus, Pohjanmaan luontopalvelut

Hankealue on pääosin Posion yhteismetsän omistuksessa lukuun ottamatta Pyytöuman aluetta, joka on Metsähallituksen Pohjanmaan luontopalvelujen hallinnoimaa, Posion yhteismetsältä luonnonsuojelutarkoituksiin METSO-ohjelman toteuttamiseksi hankittua aluetta (kiinteistö 614-411-10-30). Pyytöuman alue sijoittuu kokonaisuudessaan hankealueen sisälle. Hankealue tulee idässä lähelle Mustarinnantunturin Natura 2000 -aluetta (FI 130 1102); lisäksi hankealueen eteläpuolella on Korouoma-Jäniskairan Natura 2000 -alue (FI 130 0407). Näistä Mustarinnantunturi ja Korouoma-Jäniskaira ovat valtionmaata, Siikajoki-Juujoen hankealueen läheisyydessä sijaitsevat osat ovat yksityismaata.

Murtotuulen tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointiohjelma

3 Hankekuvaus ja arvioitavat vaihtoehdot

3.4 Hankkeen sijainti ja maankäyttötarve

Molemmissa vaihtoehdoissa (VE1 ja VE2) tulee tarkastella toteutusvaihtoehtoa, jossa hankealueen koillisnurkka rajattaisiin kokonaisuudessaan ulos hankealueesta. Tämä rajaisi ulos Pyytöuman suojelutarkoituksiin hankitun alueen (Metsähallituksen kiinteistö 614-411-10-30), jolloin myös soidensuojeluohjelmaan kuuluva alue (SSO120 536 Mustarinnantunturin seutu) ja Itä-Lapin maakuntakaavaan merkitty SL-alue jäisivät kokonaisuudessaan hankealueen ulkopuolelle. Pyytöuman koillispuolelle Kuovitunturiin hyvin lähelle suojelukiinteistöä sijoitettavaksi suunnitellut 4-6 tuulimyllyä (myllyt nro 46-51) olisivat maisemallisesti hallitsemassa asemassa ja vaikuttaisivat joka suunnalta sekä hankealueella että sitä ympäröivillä Natura-alueilla esiintyvien petolintujen reviireihin. Kuovitunturin alueella on maakotkareviiri, mutta pesän sijaintia ei tunneta. Pyytöuman alue on potentiaalinen muuttohaukkareviiri.

Kuva 3-4 on vaikeaselkoinen ja painoteknisesti epäselvä. Teksti ja kartta ovat ristiriidassa keskenään Posio-Rovaniemi -tien eteläpuolelle sijoi-

tettaviksi suunniteltujen tuulimyllyjen suhteen. Eri hankevaihtoehtoista tulee esittää omat tai painoteknisesti selkeämmät karttansa.

3.5 YVA-menettelyssä arvioitavat vaihtoehdot

Mahdollisista SVE1:n sähköasemien paikoista on kuvassa 3-4 esitetty vain Fortum Sähkönsiirto Oy:n olemassa olevan voimajohdon viereen rakennettavaksi esitetty sähköasema. Toinen esitetty sähköaseman sijoitusvaihtoehto keskeemmällä suunniteltua tuulivoimapuistoa ja sieltä vedettävät avojohdot tulee myös esittää kartalla. Vastaavasti SVE2:n ja SVE3:n mahdollisen keskeemmällä tuulipuistoa sijaitsevan muuntoaseman ja avojohtojen sijainti tulee esittää kartalla. Suunnitelmasta ei käy ilmi, ovatko SVE3:ssa mainitut 20 kV:n johdot, joilla osa tuulivoimaloista on suunniteltu liitettävän voimajohdon viereen rakennettavan sähköasemaan, maakaapeleita vai avojohtoja.

3.6.3 Yhdystiet

Alustavan tiesuunnitelman mukaan tiet on suunniteltu kulkemaan siten, että tielinjauksissa vältetään metsälain 10 §:n mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Teiden linjauksissa ja voimaloiden välisissä kaapeloinneissa tulee huomioida myös alueelta tiedossa olevien uhanalaisten kasvilajien kasvupaikat. Taulukossa 4-2 mainituista hankealueella esiintyvistä lajeista erityisesti kaitakämmekän (*Dactylorhiza traunsteineri*, VU) kasvupaikat eivät kuvauksen perusteella välttämättä ole metsälain 10 §:n mukaisia, tai kasvupaikat ovat metsälain mukaisia mutta niin pie-nialaisia, että ne eivät ehkä ole maanomistajan tiedossa. Monet havaintopaikoista ovat olemassa olevien metsäteiden läheisyydessä.

Ympäristön nykytila

4.3.4 Luontoarvoiltaan erityisen merkittävät kohteet

Arvokkaiden lintualueiden (IBA, FINIBA) yhteydessä mainittu Riisitunturi on lisäksi yksi Suomen 49 Ramsar-alueesta, jotka ovat kansainvälisesti merkittäviä kosteikkojen ja vesilintujen suojelukohteita. Tässä kategoriassa Riisitunturi on merkittävä suolinnuston esiintymisalue.

Taulukosta 4-2 puuttuu sarake, josta näkisi suoraan mitkä lajeista esiintyvät hankealueella. Taulukossa on myös lajeja, jotka esiintyvät hankealueen läheisyydessä mutta sen ulkopuolella.

4.4 Suojelualueet

Kohdassa mainitaan, että ”suojelualueille ei tulla sijoittamaan tuulivoimaloita tai muita rakenteita”. Tällä tarkoitetaan myös soidensuojeluohjelmaan kuuluvia alueita, kuten alustavan hankesuunnitelmakartan (kuva 3-4) perusteella voi päätellä?

4.4.1 Mustarinnantunturin Natura-alue, 4.4.2 Korouoma-Jäniskairan Natura-alue, 4.4.3 Siikajoki-Juujoki Natura-alue

Kohdasta ei käy ilmi, onko Natura-arvioinnin perustana olevat tiedot koostettu ympäristöhallinnon www-sivuilta vai varsinaisesta Naturatietokannasta, joka usein sisältää enemmän tietoa kuin vastaavat www-sivut. Natura-tarvearvioinnin ja Natura-arvioinnin tulee perustua Naturatietokannan tietoihin. Myöhemmin kohdassa 4.18 ilmoitetaan, että "tiedot perustuvat Natura-tietolomakkeeseen sekä ympäristöhallinnon internet-dokumentteihin", mutta tiedot ovat kuitenkin lähes identtiset internsivujen kanssa.

4.5 Maa- ja kallioperä sekä vesistöt

Toisin kuin aluekuvauksessa kerrotaan, hankealueella on joitakin arvokkaita moreenimuodostumia. Hankealueen itäosaan sijoittuvat ainakin Luovijärvenahon-Poksamonlehdon drumliini (MOR-Y13-126) sekä Lohilammenahon drumliini (MOR-Y13-128) (Mäkinen ym. 2007: Valta-kunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat. Suomen ympäristö 14. Ympäristöministeriö, alueidenkäytön osasto. 120 s. / www.ymparisto.fi/julkaisut). Arvokkaat moreenimuodostumat tulee huomioida arvioinnissa.

Ympäristövaikutusten arviointi ja siinä käytettävät menetelmät

4.10 Vakutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön, 4.11 Vaikutukset muinaismuistoihin, 4-14 Meluvaikutukset

Kohdassa 4.10 mainitaan, että "suhde ja vaikutukset arvokohteisiin selvitetään", mutta ei selvennetä, mitä arvokohteilla tarkoitetaan. Yksi arvokohde on hankealueen sisällä sijaitseva Pyytöuman luonnonsuojelutarkoituksiin hankittu alue, jonka luontoarvoihin hankkeella voi olla vaikutusta. Metsähallituksella on huollettavia retkeilyreittejä, autio- ja varastupia ja laavuja Korouoma-Jäniskairan Natura-alueella ja Mustarinnantunturin Natura-alueeseen kuuluvalla Palotunturilla, joka tulee lähelle hankealueen koillisosaa. Hankealueeseen etelässä rajautuva Korouoma on merkitty Itä-Lapin maakuntakaavassa matkailun vetovoima-alueeksi (mv 8401, Itä-Lapin matkailualue). Tuulivoimapuiston vaikutukset näiden alueiden virkistyskäyttöön tulee selvittää.

Suunnittelualueella on kaksi muinaismuistolailla suojeltua muinaismuistokohdetta: Haukilammenpalon esihistoriallinen kivirakenteinen rajamerkki ja Poksamonsuon historiallisen ajan kivirakenteinen rajamerkki. Molemmat kohteet on huomioitu YVA:ssa. Alueella tehdään muinaismuistokohteiden osalta osana tuulivoimapuiston suunnittelua täydennyssinventointi. Muita tiedossa olevia kulttuurihistoriallisia kohteita ei suunnittelualueella ole.

Alueen koillispuolella, Mustarinnantuntumassa on muutamia Metsähallituksen luontopalveluiden 2011 inventoimia kulttuuriperintökohteita (historiallisen ajan Kuuselanlammen tammi sekä Puntarinkeron kivilatomus). Alueen luoteispuolella taas on vuonna 2010 Metsähallituksen (Kansallinen metsäohjelma) inventoimat neljä kohdetta, joista kaksi on muinaismuistolain suojelemaa kohdetta, eli Järvienvälisen künkään kaksi historiallisen ajan asuinpaikkaa sekä Esko Mäkelinin kämpänjäännös ja Palojärven uittopadon jäännökset.

Suunnittelualueen vaikutusalueella on sekä valtakunnallisesti että maakunnallisesti arvokkaita rakennusperintökohteita sekä maisema-alueita: Juujärven valtakunnallisesti arvokas maisema-alue, Auttikünkään valtakunnallisesti merkittävä savottatukikohta sekä valtakunnallisesti arvokas Pirttikosken voimalaitosyhdykskunta.

Tuulivoima-alueen toteutuessa sen maisemallinen vaikutus em. kohteille jää vähäiseksi. Toisaalta tuulivoima tuo kahden viimeksi mainitun lisäksi uuden kerroksen Lapin voimalaitoshistoriaan koskivoimaa korvaavana energiamuotona.

4.17 Vaikutukset kasvillisuuteen ja eläimiin

Koska hankelaue on pääosin suojeluohjelmiin kuulumatonta yksityismaata, tiedot alueen kasvillisuudesta ja lajistosta ovat hyvin vähäiset ja hajanaiset. Pohjatiedon hankinnassa voi hyödyntää mainittujen tietokantojen lisäksi myös Bird-Life Suomen ylläpitämää TIIRA -tietokantaa. Soidensuojeluohjelmakohteista löytyy suurpiirteisiä suotyypitietoja soidensuojelun perusohjelman mietinnöistä (Komiteamietintö 1977:48 Soidensuojelun perusohjelma; Komiteamietintö 1980:15 Soidensuojelun perusohjelma II). Olemassa olevan tiedon puutteellisuus korostaa perusteellisten maastoslevitysten tarpeellisuutta alueella.

Suunnitellut menetelmät vaikuttavat yleisesti ottaen niin suurpiirteisiltä, että niiden riittävyys ei voi ottaa kantaa.

4.17.1 Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys, 4.26 Hankkeesta tehtävät selvitykset

Ympäristöhallinnon uhanalaisten lajien tietokantaan (Hertta) tallennettujen putkilokasvihavaintojen kasvupaikkakuvausten perusteella alueella esiintyy lähdetihkuja ja lettoisuutta. Näillä habitaateilla esiintyy usein myös merkittävää sammallajistoa. Alueen sammallajistosta tulee selvittää niin uhanalaiskartoitusten ohella kuin yleisemmän luontotyyppiinventoinnin ohessa. Alueella saattaa esiintyä merkittävää sammallajistoa suokasvupaikkojen ohella kallioilla ja lahoppuilla vanhoissa metsissä. Maastoselvitykset tulee suunnitella riittävän kattaviksi siten, että merkittävät luontotyyppi- ja lajiesiintymät voidaan säästää hankkeen mahdollisen toteutuksen yhteydessä.

4.17.2 Linnustoselvitys, 4.17.2.1. Pesimälinnustoselvitys, 4.17.2.2 Törmäysriskiselvitys

Hankealueelta ja Mustarinnantunturin Natura-alueelta ei ole olemassa mitään systemaattisiin selvityksiin perustuvia tietoja suurista petolinnuista. Seudulla tiedetään esiintyvän ainakin kalasääskiä ja maakotkia (TII-RA; Metsähallituksen tiedot), mutta varsinkaan maakotkan osalta pesien tarkkaa sijaintia ei tunneta. Maakotkareviirejä tiedetään olevan ainakin kaksi, Mustarinnantunturin ja Kuovitunturiin alueella. Maakotkan ja kalasääsken ohella tulee kartoittaa mahdollisia muuttohaukkareviirejä. Laji on viime vuosina palannut useille vanhoille esiintymisalueilleen Koillismaalla, ja on pesinyt hankealueen lähiseudulla jo useana peräkkäisenä vuonna. Hankealueella tai sen läheisyydessä on useita muuttohaukalle soveliaita, potentiaalisia pesäpaikkoja.

Reviirien kartoituksen lisäksi tulee selvittää hankealueen merkitys suurten petolintujen saalistusalueena. Petolintujen liikkeitä tulee seurata järjestelmällisesti pidemmän aikaa keväällä ja kesällä.

Hankealueen laajuus huomioiden kahtena yönä tehtävä pöllökartoitus ei ole riittävä, vaan tähän tulee käyttää vähintään 10 yötä.

4.18.2 Korouoma-Jäniskairan Natura-alueen tarvearviointi

Korouomasta tunnetaan useampia erityistä suojelua vaativien petolintujen reviirejä. Petolinnut saattavat saalistaa hyvinkin kaukana pesästään, mutta yleisen käsityksen mukaan 2 km on riittävä turvaetäisyys. Mikäli selvitykset antavat aiheen olettaa, että hankealue on jollekin Korouomassa esiintyvälle petolinnulle erityisen merkittävä saalistusalue, on luonnonsuojelulain mukainen Natura-alueen tarvearviointi Korouoma-Jäniskairan osalta tarpeen.

6. Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi

Posion Murtotuulen tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa on käsitelty kohdassa 5.6 ilmailulain 165 §:n mukainen lentoestelupa sekä lentoturvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä. Hankkeen toteuttamisedellytyksien selvittämiseksi yhdelle voimalalle on haettu Finnavialta lentoestelausunto, jossa on todettu voimalan vaikutukset lento liikenteelle.

Kohdassa 4.12 on todettu hankkeessa suoritettavan arviointi myös muiden liikennemuotojen osalta.

7. Museovirasto

Museovirastolla ei ole rakennetun ympäristön suojeluun liittyvää huomautettavaa ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta. Arkeologisen kulttuuriympäristön osalta Lapin maakuntamuseo on toimivaltainen viranomaisena alueella ja lausunnonantaja asiassa.

8. Pääesikunta, Logistiikkaosasto

Pääesikunnan logistiikkaosaston lausunto sisältää myös Ilmavoimien esikunnan näkemykset tuulivoimahankkeeseen.

Puolustusvoimien toiminnan huomioon ottaminen tuulivoimarakentamisessa

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 24 §:n mukaan kaikessa alueiden käyttöä koskevassa suunnittelussa on otettava huomioon valtakunnalliset aluidenkäyttötavoitteet. Tuulivoiman rakentamista koskevien erityistavoitteiden lisäksi tulee ottaa huomioon maanpuolustusta ja sotilas-ilmailua koskevat erityistavoitteet (luku 4.2. toimiva aluerakenne ja luku 4.5 toimivat yhteysverkot ja energiahuolto). Niiden huomioonottamisella turvataan riittävät alueelliset edellytykset varuskunnille, ampumaja harjoitusalueille, varikkotoiminnalle, sotilasilmailulle sekä muille maanpuolustuksen toimintamahdollisuuksille Posion kunnan alueella.

Merkittävin ja laaja-alaisin tuulivoimaloista aiheutuva vaikutus kohdistuu puolustusvoimien aluevalvonnassa käyttämiin sensorijärjestelmiin. Tuulivoimaloiden tiedetään aiheuttavan haittaa erityisesti tutkille (=ilma- ja merivalvontatutkat), joille voimat ovat suuria tukikohteita. Tuulivoimalan aiheuttamat häiriöt ilmenevät muun muassa varjostamisena ja ei-toivottuina heijastuksina, mistä johtuen tutkan valvontakyky heikentyy ja tuulivoimala voi näkyä tutkakuvassa. Tällä voi olla merkittäviä vaikutuksia Puolustusvoimien lakisääteisen aluevalvontatehtävän suorittamiselle (Laki puolustusvoimista 551/2007 ja aluevalvontalaki 755/2000).

Tuulivoimalat voivat häiritä radioyhteyksiä. Voimalan sijoittuminen radiomaston välittömään läheisyyteen saattaa aiheuttaa häiriöitä erityisesti linkkiyhteyksille. Tästä johtuen on tapauskohtaisesti selvitettävä tuulivoiman sijoitusalueille suunniteltavien tuulivoimaloiden haittavaikutukset Puolustusvoimien kiinteään linkkiverkkoon. Selvitysten perusteeksi tarvitaan tarkat tiedot tuulivoimaloiden sijoituspaikoista ja tornin mitoista.

Kannanotot tuulivoimahankkeen YVA-ohjelmasta

Pääesikunnan logistiikkaosasto toteaa, että YVA-ohjelmassa on tuotu esiin tarve pyytää lausunto Puolustusvoimilta tuulivoimahankkeen vaikutuksista ilmaturvallisuuteen ja tutkatoimintaan. YVA-ohjelmassa on tuotu esiin myös tuulivoimaloiden lentoestevaikutus ja lentoesteluvan tarve. YVA-ohjelmassa ei ole mainintaa tuulivoiman mahdollisista vaikutuksista radioyhteyksiin eikä näiden vaikutusten selvittämistarvetta.

Puolustusvoimien edellyttämät selvitykset ja viranomaisyhteistyö

Pääesikunnan logistiikkaosasto toteaa, että Posion Murtotunturin alueelle suunniteltu tuulivoimapuisto sijaitsee Ilmavoimien ilmavalvontatutkien vaikutusalueella. Pääesikunnan logistiikkaosasto edellyttää, että Posion Murtotunturin alueelle mahdollisesti rakennettavien tuulivoimaloiden haittavaikutukset ilmavalvontatutkiin tulee selvittää tuulivoima-

hankkeen toteuttajan toimesta Puolustusvoimien hyväksymällä tavalla. Tutkavaikutusselvitys tilataan VTT:ltä, jonka suorittaman tutkimuksen perusteella Ilmavoimat analysoi tuulivoimalan vaikutukset tutkailmavalvonnalle. Analyysin perusteella Pääesikunta antaa Puolustusvoimien lausunnon hankkeen hyväksyttävyydestä.

Posion Murtotuulen tuulivoimapuistohankkeen alue sijoittuu siten, että sen vaikutukset Puolustusvoimien radioyhteyksiin tulee selvittää tarkemmin. Vaikutukset tulee selvittää pyytämällä asiasta lausunto Pääesikunnalta. Selvitys tulee tehdä viimeistään yksityiskohtaisessa suunnittelussa.

Pääesikunnan logistiikkaosasto pyytää pitämään Maavoimien esikunnan ja Ilmavoimien esikunnan tietoisena hankkeen etenemisestä. Edellä mainitut tahot asettavat tarvittaessa edustajansa valmistelutyöhön liittyviin viranomaisneuvotteluihin. Ilmavoimien osalta edustajan asettaa Lapin lennosto.

Yhteenveto

Puolustusvoimat ei näe estettä Posion Murtotuulen tuulivoimapuiston suunnittelun jatkamiselle. Tuulivoimahankkeen suunnittelua jatkettaessa tulee seuraavat asiat ottaa huomioon:

1. Puolustusvoimien toiminta tulee ottaa huomioon, kuten valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa on kirjattu.
2. Suunnitellun tuulivoimapuiston vaikutus ilmavalvontatutkiin pitää selvittää tuulivoimahankkeen toteuttajan toimesta VTT:llä.
3. Suunnitellun tuulivoimapuiston vaikutus Puolustusvoimien radioyhteyksiin tulee selvittää pyytämällä asiasta lausunto Pääesikunnalta.
4. Hankkeella pitää olla Puolustusvoimien hyväksyntä ennen rakennusluvan myöntämistä. Lopullisen lausunnon tuulivoimahankkeen hyväksyttävyydestä antaa Pääesikunta Puolustusvoimien edellyttämien selvitysten valmistumisen jälkeen.

9. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Arviointiohjelman voidaan katsoa Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen näkökulmasta täyttävän lainsäädännön edellyttämät vähimmäisvaatimukset. YVA-prosessien aikataulut ovat muuttuneet tiukoiksi. Yhteysviranomaisen saanee lausuntonsa valmiiksi ohjelmasta aikaisintaan elokuussa, jolloin alueen kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys on jo pääosin tai kokonaan tehty. Pesimälinnuston selvitykset - jotka sinänsä menetelmiltään ja mitoitukseltaan vaikuttavat riittävältä - kerrotaan tehtävän kevään ja kesän aikana. Vuosilukuja näiden osalta ei mainita. Lie-nee todennäköistä, että ne on jo tehty kuluvana vuonna. Tämä ei voi olla YVA-menettelyn kannalta ihanteellinen toimintatapa, sillä lupaviranomaisen ja lausunnonantajien näkemyksillä ei täten ole prosessille lain tarkoittamaa merkitystä.

Hankkeen vaikutukset riistaeläimiin ja metsästyksen järjestelyihin on esitetty ohjelmassa niukasti. Tulevassa pienryhmätyöskentelyssä keskeisiä intressitahoja ovat muiden lisäksi myös metsästys ja kalastus, mutta tätä työtä ei ole lainkaan kuvattu. Alueen riistakantojen kuvauksessa olisi mahdollista hyödyntää RKTL:n riistalaskentojen tuloksia.

Suunniteltu tuulivoimapuisto sijoittuu poronhoidon osalta Itä-Kemijoen merkkipiiriin kuuluvan Timisjärven paliskuntaan, jonka alueella oli poronhoitovuonna 2009-2010 yhteensä 34 poronomistajaa ja paliskunnan suurin sallittu poromäärä on 1900 eloporoa. Teurasporoja kyseisenä poronhoitovuotena paliskunnassa oli 952.

Murtotunturin YVA-arviointiohjelmaan kootun alustavan selvityksen mukaan hankealueella on paliskunnalle merkitystä laidunalueena ja vasomisalueena. Alueella sijaitsee merkittävä osa paliskunnan vasomisalueesta. Alueen läpi kulkee myös porojen kevätkierto kesälaidunalueille. Lisäksi hankealueella tai sen läheisyydessä on paliskunnan erotuspaikkoja. Poronhoidon nykytilan kuvausta alueella on tarkoitus tarkentaa ympäristövaikutusten arviointiprosessin aikana Timisjärven paliskunnan ja Paliskuntain yhdistyksen edustajien kanssa käytävän vuoropuhelun myötä.

RKTL katsoo, että tuulipuistohankkeen laajuuden ja mittavuuden vuoksi porotalouteen liittyvä perustieto hankealueen käytöstä ja merkityksestä poronhoidossa tulee koota YVA-selvitykseen riittävän monipuolisesti ja luotettavasti. Tähän perustietoon tulee sisältyä alueen merkitys porojen laidunnusalueena eri vuodenaikoina, porojen liikkuminen alueella ja sen kautta sekä poronhoitoon liittyvien töiden suorittaminen alueella (mm. porojen kokoaminen ja kuljetus). Myös hankelaupeen sekä sen lähialueen aitojen ja muiden poronhoidon rakennelmien sijainti ja käyttö tulee selvittää.

Samoin RKTL katsoo, että YVA-prosessin aikana tulee riittävästi kartoittaa niitä todennäköisiä vaikutuksia ja haittoja, joita tuulivoimapuisto poronhoidolle aiheuttaa. Näitä voivat olla laidunalueiden menetys tai niiden käytön vaikeutuminen, porojen luontaisen liikkumisen ja vuodenaikaiskierron häiriintyminen, poronhoitotöiden hankaloituminen sekä poroaitojen ja muiden rakennelmien käytön vaikeutuminen tai niiden poistaminen käytöstä.

Murtotunturin YVA-arviointiohjelmaan kirjatun suunnitelman mukaan edellä mainittuja asioita tullaan porotalouden osalta selvittämään tätä työtä varten perustettavassa porotalouden pienryhmässä, jossa ovat edustettuina Timisjärven paliskunnan ja Paliskuntain yhdistyksen edustajat. RKTL näkee pienryhmätyöskentelyn olevan hyvä menetelmä kyseisten asioiden selvittämiseen ja kartoittamiseen. Pienryhmätyöskentelyn onnistumisen kannalta on tärkeää, että kyseinen pienryhmä kokoontuu ajoissa ja riittävän usein hankkeen suunnittelun ja valmistelun aikana. Tärkeää olisi, että kyseinen pienryhmä jatkaisi toimintaa myös

hankkeen rakentamisen ja sen toiminnan käynnistyessä, sillä tuulivoimapuiston rakentamisen ja toiminnan todelliset vaikutukset voidaan todeta tai arvioida vasta silloin. Samalla aiheutuneiden vaikutusten ja haittojen lieventämisestä tai niiden kompensoinnista voidaan neuvotella osapuolten kesken. RKTL näkee kuitenkin myös tärkeänä, että YVA-selvityksessä ja pienryhmätyöskentelyssä tukeudutaan saatavilla olevaan tutkimustietoon sekä tarvittaessa tutkimuksen tai muiden asiantuntijatahojen tekemiin asiantuntija-arvioihin.

Huomattaviin ympäristöä muuttaviin toimiin tulisi sisältyä hyvin suunniteltu vaikutusten seuranta. Monissa YVA-suunnitelmissa tällainen onkin hahmoteltu, mutta käsillä olevassa tapauksessa seuranta on vaatimaton. Arviointiselostuksessa suunnitelma seurannaksi varmaan esitetään, mutta prosessin kannalta olisi tarkoituksenmukaista, että lausunnonantajien ja lupaviranomaisen näkemykset voitaisiin ottaa huomioon seuranta suunniteltaessa.

10. Paliskuntain yhdistys

Tuulipuiston ja sähkönsiirron vaihtoehdot sijoittuvat kokonaan Timisjärven paliskunnan alueelle. Timisjärven paliskunnan suurin sallittu elopopromäärä on 1900 ja poronmistajia oli 32 poronhoitovuonna 2010–2011. Porotalous on tärkeä elinkeino Posiolla. Elinkeinolla on paitsi välittömiä, myös välillisiä työllisyysvaikutuksia mm. lihan ja muiden tuotteiden jalostuksessa. Poro ja poronhoito ovat tärkeä osa matkailuimagoa. Elinkeinoon merkitys syrjäkyläasutun pitämiseksi on suuri.

Poronhoitolaki ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Poronhoitolaki (848/1990) (PHL) on erityislaki, joka tulee ottaa huomioon poronhoito-alueella toimittaessa. Poronhoitolaki turvaa elinkeinoon aseman ja säätelee poronhoidolle vapaan laidunnusoikeuden, joka on tarkoitettu pysyväksi oikeudeksi: ”Poronhoitoa saadaan tässä laissa säädetyin rajoituksin harjoittaa poronhoitoalueella maan omistus- tai hallintaoikeudesta riippumatta.” (PHL 3§).

Poronhoitolain ja muun lainsäädännön lisäksi poroelinkeinoon turvataan myös valtioneuvoston päätöksellä valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. ”Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet” –luvun yleistavoitteissa todetaan: ”Poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset.” Tästä määrätään myös alueella voimassa olevassa Itä-Lapin maakuntakaavassa: ”Porotalouden sekä muiden luontaiselinkeinojen toiminta- ja kehittämisedellytykset on turvattava.”

Poroelinkeinoon kohdistuvia vaikutuksia

Poronhoito on ekstensiivinen maankäyttömuoto, jonka kannattavuus perustuu laajoihin laidunalueisiin ja porojen luontaisen laidunkieppon mukaiseen vapaaseen laiduntamiseen. Paliskunnan toiminnalliseen ympäristöön kuuluvat erilaiset laidunalueet (mm. kesä, talvi, rykimä, vasoma),

ja niille siirtymiseen käytettävät alueet, sekä paliskunnan poronhoidon toiminta-alueet ja infrastruktuuri (mm. kuljetusreitit, erotusaidat, kämpät, laidunkierroaidat ym.). Paliskunnan toiminta on suunnitelmallista elinkeinon harjoittamista. Kaikki paliskunnan alueelle tuleva uusi toiminta vaikuttaa poroelinkeinoon, sillä paliskunta eri osineen on yhtenäinen toimintaympäristö. Eri alueiden merkityksen suuruus vaihtelee paliskunnan sisällä.

Tuulipuistohanke sijoittuisi Timisjärven paliskunnan toiminta-alueelle. Tuulipuistoalueella on sekä vasoma-alueita että syysajan laitumia. Tuulipuistohankkeesta aiheutuu välittömiä laidunten menetyksiä. Alue on tällä hetkellä rauhallinen, sillä siellä ei ole asutusta, eikä juurikaan teitä. Porot ovat herkimmillään ihmistoiminnan aiheuttamalle häiriölle juuri vasomisaikana, sitä ennen ja sen jälkeen. Jos poroilla on tällöin vara valita rauhallisempi alue, ne siirtyvät rauhattomalta alueelta pois. Tämä aiheuttaa epätasaista laidunten kulumista. Mikäli porot välttävät tuulipuiston alueita häiriön (rakentaminen, voimaloiden liike, ääni, värähdys) vuoksi tai niitä ei voida enää käyttää poronhoitotoissa, aiheutuu laajemmille alueille ulottuvia välillisiä laidunmenetyksiä. Tuulipuiston laajimman vaihtoehdon (VE 1) vaikutuspiirissä olisi ainakin kolme erotusaitaa. Niiden toiminta tulee vaarantumaan, sillä porojen kuljettaminen aitoihin vaikeutuu (jopa estyy) tuulipuiston ja siihen liittyvien rakenteiden sijoittuessa kuljetusreiteille. Tämä tarkoittaa työmäärän lisääntymistä ja paliskunnan tuon osan toiminnan suunnittelua uudestaan ja voi johtaa jopa poronhoidon rakenteiden siirtämiseen alueelta. Suunnittelu ja uudelleenrakentaminen aiheuttavat kustannuksia elinkeinolle. Helikopterin käyttö tuulipuistojen alueilla käytännössä estyy, sillä alueille tulee yleisten lentoesteseäntöjen mukainen lentokieltoalue, joka on voimaloista katsoen 600 m horisontaalisesti ja 300 m vertikaalisesti vaikka voimalat eivät olisi toiminnassakaan (ks. Sodankylän Joukhaisselän tuulipuiston YVA-selostus, LVT 2012).

Voimajohtoaukean raivaaminen pirstoo laidunalueita ja aiheuttaa muutoksia laitumille. Voimajohtoaukeat ja voimajohtojen rakenteet vaikeuttavat porojen kuljettamista ja aiheuttavat turvallisuusriskin maastoajoneuvoilla ja helikopterilla liikuttaessa (harukset, ilmajohdot, kannot ym.).

Ympäristövaikutusten arviointi hankkeessa

Ympäristölle aiheutetut muutokset vaikuttavat keskeisesti poroelinkeinoon. **Poroelinkeinoon kohdistuvat vaikutukset tulee arvioida riittävän laajasti.** Arvioinnissa tulee selvittää alueen merkitys elinkeinolle. Arvioinnissa tulee myös selvittää kaikkien rakennelmien (voimalat, voimajohto, tiet ym.) ja toimintojen vaikutukset porolaitumiin (määrä, laatu), porojen laidunten käyttöön, poronhoitotoimintaan (muuttuminen/vaikeutuminen, turvallisuusriskit ym.) ja sen rakenteisiin (erotusaidat, laidunkierroaidat ym.). Lisäksi myös mahdollisia poroille aiheutuvia vahinkoja (liikenne, tippuva jää) sekä vaikutuksia paliskunnan porotalouden kannattavuuteen tulee selvittää.

YVA-menettelyn porotalousvaikutusten arvioinnissa tulee käsitellä niin rakentamisen aikaisia kuin toiminnan aikaisiakin vaikutuksia poroelinkeinoon. Myös toiminnan jälkeistä aikaa tulee tarkastella poroelinkeinoon näkökulmasta (mm. menetysten pysyvyys). Menettelyssä tulee etsiä toimenpiteitä haitallisten vaikutusten lieventämiseen ja kompensointiin yhteistyössä elinkeinojen harjoittajien kanssa.

Asioita aiotaan YVA-ohjelman mukaan selvittää pienryhmätyöskentelyn avulla sekä asiantuntijahaastatteluin. Lisäksi on syytä tehdä karttatarasteluja poronhoidon toiminnasta suhteessa tuulipuistoon sekä lähi-alueella että koko paliskunnan alueella. Alueen merkitys paliskunnan poronhoidolle tulee selvittää. Arvioinnin tarkastelualueen tulee olla tarpeeksi laaja, sillä paliskunta laiumineen, muine toiminnallisine alueineen ja rakenteineen on yhtenäinen toimintaympäristö ja muutokset sen yhdessä osassa voivat vaikuttaa myös muualle. Vaikutukset tulee arvioida koko paliskunnan alueella.

Mikäli tuulipuisto rakennetaan, tulee sen vaikutuksia seurata ympäristöön kohdistuvien vaikutusten lisäksi myös porotalouden osalta, sillä tuulipuistojen vaikutuksista poroihin ja poronhoitoon ei ole kattavaa tietoa olemassa ja toiminta voi myös aiheuttaa vaikutuksia, joita ei voida ennalta arvata. Nämäkin vaikutukset tulee niiden ilmetessä korvata/kompensoida ja pyrkiä lieventämään. Näitä varten tulee perustaa esimerkiksi vuosittain tai tarpeen mukaan kokoontuva vaikutusten seurantaryhmä.

Alueen paliskunta ja Paliskuntain yhdistys on kutsuttu YVA-menettelyn seurantaryhmään ja niiltä on pyydetty lausunnot YVA-ohjelmasta. Näin tulee toimia, jotta poronhoitolain velvoitteet ja YVA-lain osallistumiselle ja tiedonsaannille asetetut tavoitteet täyttyvät. Paliskunnan kanssa on lisäksi syytä neuvotella ja sopia vaikutusten seurannasta ja kompensoinnista. Paliskuntain yhdistys muistuttaa, että hyvä neuvottelukäytäntö tarkoittaa sitä, että neuvottelut aloitetaan riittävän aikaisessa vaiheessa, ja että neuvotteluiden lähtökohtana on todellinen mahdollisuus vaikuttaa asioihin. Neuvotteluita tulee jatkaa niin kauan, että asiat saadaan ratkaistua.

Arviointiselostuksessa tulee kiinnittää enemmän huomiota vaihtoehtojen esittämiseen kartalla. YVA-ohjelmassa oleva kartta (kuva 3-4) oli erittäin epätarkka, eikä siitä erottanut esim. sähkönsiirron vaihtoehtoja. Kartasta puuttui mittakaava, mikä on oleellinen hankealueen laajuuden hahmottamisessa. Näin ollen vaihtoehtoihin on vaikea ottaa kantaa, mikä kuitenkin on yksi YVA-lausunnon tärkeimmistä tehtävistä. Porotalouden kannalta vähiten haittaa aiheuttaisi vaihtoehto VE0 ja toteutettavista hankevaihtoehtoista VE2 pinta-alaltaan selvästi VE1:stä pienempänä ja vähemmän vasoma-alueelle sijoittuvana. Sähkönsiirron vaihtoehdoilla ei liene suurta eroa poroelinkeinoon näkökulmasta, elleivät ne sijoitu suoraan porojen kuljetusreiteille, mutta mitä vähemmän laiumia pirstotaan, sitä vähemmän haittaa aiheutetaan.

YVA-menettelyssä tulee arvioida laajasti kaikki poroelinkeinoon kohdistuvat vaikutukset. Tarkastelualueen tulee olla koko paliskunnan laajuinen.

Tuulipuiston rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuvat haitat ja menetykset tulee korvata Timisjärven paliskunnalle täysimääräisesti. Hankkeen vaikutuksia tulee seurata.

Timisjärven paliskunnan lausunnot tulee ottaa huomioon painoarvoltaan merkittävänä tuulipuistohankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa.

11. Timisjärven paliskunta

Taaleritehdas Oy:n Posion Murtotunturin alueelle suunnittelema tuulivoimalapuisto sijaitsee kokonaan Timisjärven paliskunnan alueella. Timisjärven paliskunnalla on ollut mahdollisuus tutustua Paliskuntain yhdistyksen asiasta antamaan lausuntoon. Timisjärven paliskunta yhtyy omana kannanottonaan Paliskuntain yhdistyksen lausuntoon koskien tuulivoimapuistosta annettavaa lausuntoa. Paliskunta haluaa korostaa, että hankkeen edetessä on paliskunnalla oltava mahdollisuus neuvotella poroelinkeinoon kohdistuvista vaikutuksista sekä ympäristövaikutusten arviointiin hankkeessa.

Tuulivoimalapuiston hankealueen koko on noin 94 km². Alue on 11,2 % Timisjärven paliskunnan koko maa-alasta. Timisjärven paliskunnan suurin sallittu eloporumäärä on 1900 ja poronhoitajia oli 32 poronhoitovuonna 2010-2011. Tuulipuistoalueella on porojen vasoma-alueita sekä syysajan laitumia. Alueella merkattiin kesällä 2012 90 % paliskunnassa leikatuista vasoista. Tämä osoittaa, että alue on paliskunnalle erittäin tärkeää poronhoitoaluetta.

Tuulivoimapuiston hankealue sekä siitä pohjoiseen sijoittuvat Posion yhteismetsän sekä valtion maa-alueet erämaisuuksiensa vuoksi ovat paliskunnalle erittäin tärkeitä poronhoitoalueita. Kokemusten mukaan uusien rakennelmien tullessa paliskunnan laidunalueelle porojen käyttäytyminen kyseisillä alueilla tulee muuttumaan. Asiaa tulee vuosittain seurata ja kustannukset, joita joka tapauksessa tulee aiheutumaan porojen käyttäytymisestä johtuen, on otettava huomioon laskettaessa korvauserusteita porotaloudelle.

Poronhoidon kannalta nollavaihtoehto on paras vaihtoehto.

YVA-menettelyssä tulee arvioida laajasti kaikki poroelinkeinoon kohdistuvat vaikutukset. Tarkastelualueen tulee olla koko paliskunnan laajuinen.

Tuulipuiston rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuvat haitat, ylimääräinen työ ja menetykset tulee korvata paliskunnalle täysimääräisesti. Hankkeen vaikutuksia tulee seurata.

12. Lapin ELY-keskus, kalatalousviranomainen

Kalatalousviranomaisella ei ole huomautettavaa YVA-ohjelmasta.

Mielipiteet

1. A

Päätimme elokuussa vuonna 2010 vuokrata Posion yhteismetsältä tontin (Nro 23) Julmajärveltä. Posion yhteismetsä mainosti aluetta luonnonkauniina erämaa-alueena. Lisäksi vuokraajilla on vuokrasopimuksessa mainittu oikeus lunastaa vuosittain metsästyskausilupa alueelle. Vuokrasopimusta tehdessä yhteismetsän edustaja sanoi vielä, ettei alueelle ole tulossa kaavoituksia kuin enintään yhteismetsän kauempana sijaitsevalle Jumiskon palstalle.

Päätimme myös rakentaa paikalle pienen saunatuvan, jolle saimme rakennusluvan. Paikkaa käyttävät myös vuokraajien perheet retkeilyyn, marjastukseen, kalastukseen ja metsästykseseen ym. luontoharrastukseen. Yllättäen kesken rakennusprojektin yhteismetsä ilmoitti vuokranneensa maansa Taaleritehtaalle tuulivoimateollisuuden käyttöön.

Julmajärven, Poksamojärven ja Ala-Outojärven mökkiläiset järkyttyivät ilmoituksesta ja tekivät vetoituksen Posion yhteismetsälle kohtuullisesta vuokranalennuksesta ja metsästyskausiluvan hinnanalennuksesta sillä ehdolla, että tuulivoimahanke toteutuu.

Posion yhteismetsän hoitokunta ei kuitenkaan kokouksessaan ottanut asiaan kantaa vaan jätti asian pöydälle. Seuraavaan vuokralaskuun hänen sijaan olivat muistaneet tehdä indeksikorotuksen.

Voimaloiden hankekartan nähtyämme vetoomuksemme vuokranalennuksesta tuntuu aivan alimitoiteltulta sillä emme osanneet kuvitella näin suuria muutoksia tulevan alueelle. Tuulipuisto -sanana hämäsi niin paljon, että kuvittelimme että voimalat jotenkin keskittyisivät yhdelle tai korkeintaan kahdelle tunturille, kuten yleensä tuulipuistohankkeissa on tapana. Nyt voimaloita ripoteltaisiin sinne tänne ympäri erämaata joka tunturiin ja kukkulalle. Lisäksi uusia teitä ja voimansiirtolinjoja tehtäisiin runsaasti. Meitäkin sitoo mökin rakentamisessa tiukat kaavamääräykset mökin koon, värityksen ja materiaalien suhteen, ettei maisema muutu. Edes laituria ei saa rantaan rakentaa. Miten sitten voimalat sopisivat maisemaan?

Voimalat tulisivat paikkoihin joissa vielä on jäljellä retkeilyyn sopivia vanhoja metsiä. Vitikkotunturi, Vitikkotunturinlehto, Kuovitunturi esimerkiksi ovat paikkoja, joissa retkeilemme. Löytyipä eräällä retkellä Vitikkotunturista vanha rajamerkkikin (kivilatomus) minkä ilmoitimme Museovierastolle. Tuulivoimaloiden rakentamisen jälkeen jäisivät jäljelle hakatut metsät ja voimala-alueet.

Pienemmässä 6-10 voimalan mittakaavassa ja suppeammalla alueella hankkeen voisi vielä hyväksyäkin, mutta 34 voimalan hanke on näin ympäri erämaata levitettyä järkyttävä. Jos vaihtoehtoina on vain nämä 34, 51 tai nolla voimalaa, voimme kannattaa ainoastaan nolla-vaihtoehtoa.

Tontit on siis vuokrattu harhaanjohtavasti erämaatontteina ja tiedoin, että alueelle ei ole tulossa mitään alueen luonnetta muuttavaa toimintaa. Lupamenettelyssä tämä pitäisi ottaa huomioon ja tontinvuokraajien kannat myllyjen sijoittelusta ja vuokranalennusvaatimuksista tulisi sisällyttää ehtona tuulipuiston mahdollisissa rakennus- ja muissa luvissa. Viranomaisen ei voi toimia siten, että se sallii toimenpiteitä, joilla romutetaan tontinvuokraajille luvatut olosuhteet sopimatta muutoksista.

2. B

YVAsta tiedottaminen

Miksi tuulipuiston vuokra-alueen sisällä oleville kesämökkiläisille ei ole ilmoitettu henkilökohtaisesti hankkeesta. Kesämökkiläiset ovat Posion yhteismetsän vuokralaisia, mutta he ovat rakentaneet kiinteistöön kesäasunnon ja maksavat siitä veroa Posion kunnalle. Nyt kesäkuun kuulemistilaisuudessa ei ollut kesämökkiläisiä paikalla kuin 1 tai 2. Katsonkin, että kesämökkiläisille olisi pitänyt ilmoittaa henkilökohtaisesti kesäkuun kuulemistilaisuudesta. Aiemmin etelämpänä Suomessa on toimittu siten. En tiedä Taaleritehtaan perustelua ilmoittamattomuuteen.

Vuokralaisista suurin osa asuu nyt asetettujen ilmoitustaulujen ulkopuolella, eivätkä näin ollen ole olleet tietoisia kuulemistilaisuudesta. Voi olla, että tällä toiminnalla on haettu tiettyjä tarkoituksia, joista en ole tietoinen.

Hankkeen kesto on ~ 25 vuotta ja meillä on 30 vuoden vuokrasopimukset Posion yhteismetsän kanssa, eli tuulimyllyt olisivat paikalla koko vuokra-ajan. Tuulimyllyjen läheinen sijainti < 1,5 km minun mökistä ilman muuta laskee mökin myyntihintaa.

Taloudellisuus

Perustuuko koko hanke valtion maksamaan syöttötariffiin. YVAssa ei kerrota hankkeen kannattavuutta muuten kuin syöttötariffiin perustuen.

Tuulivoimalan laskennallinen vuosituotanto on 1325 GWh. Nyt kuitenkin vuosituotannoksi ilmoitetaan 383 GWh, eli hyötysuhde on alle 30 %. Onko ilmoitettu luku 383 GWh Fortumin verkkoon syötettävä vuosituotanto vai pitääkö siitä edelleen vähentää tuulimyllyjen käyttämä oma energia kesällä jäähdytykseen ja talvella lämmitykseen.

Syöttötariffi takuu tarkoittaa, että Taaleritehdas saa verorahoja ensin kolmeksi vuodeksi (tariffi 105,3 €/MWh) 15.32 M€ ja seuraavat 12

vuotta (tariffi 83,5 €/MWh) 7,5 M€. Eli se ei ole halpaa sähköä, koska maksetaan verot kahteen kertaan.

Mikä on tuulipuiston hiilijalanjälki sekä milloin tuulipuistoon kulutettu energia on saatu toimitettua takaisin? Siitä ei ole olemassa minkäänlaisia mainintoja YVAssa. Jos nykyinen digitaalitekniikan muutos jatkuu samana tulevaisuudessa, kuten nyt tapahtuu, vanhenee tuulimyllyjen digitaaliset järjestelmät vaihtokuntoon viiden vuoden välein. Vanhempiin laitteisiin ei enää tahdo saada varaosia.

Maankäyttö

Tuulipuiston takia pitää hakata noin 150-300 hehtaaria metsää. YVAssa tulisi selvittää ja ilmoittaa se selvästi, niin vuokraajalla ja vuokra-alueen omistajilla olisi selvä visio tulevasta hakkuualueesta.

Miksi Julmajärvi-Pyytölammen ranta-asemakaava on jätetty pois tuulipuiston vaikutusalueesta. Tuulipuiston yhdystie ja voimakkaapelit kulkevat kuitenkin ranta-asemakaavan läpi ja näin ollen hankkeella on suoraan vaikutusta Julmajärvi-Pyytölammen rantakaavaan ja siksi se tulee liittää vaikutusalueeseen. YVAssa kuvassa 3-8 sivulla 27 Julmajärvi-Pyytölammen rantakaava on taas otettu mukaan suunnitteluun, kuvassa alue 43.

Miten näin laaja maankäyttö vaikuttaa esim kanalintujen elämiseen? Onko siitä olemassa tutkimusta? Itse en löytänyt muuta kuin Tanskassa tehdyt tutkimukset tuulimyllyjen vaikutuksista sorsalintuihin. Sorsalinnut ovat kuitenkin muuttolintuja, eikä niillä ole keväisin samanlaista sointipaikkoja kuten kanalinnuilla. Kun tuulipuiston rakentaminen aloitetaan, kärsii kanalinnut useamman vuoden pesimisestä, ennen kuin ne tottuvat myllyihin, samoin metsä pirstoutuu.

Julmajärven alueen vuokraajista 99 % vuokrasivat paikan nimenomaan metsästyksen takia. Tuleeko siihen rajoituksia? Miten asia korjataan ja hyvitetään vuokraajille?

Nykytila

Kohdassa 4.1.1 puhutaan loma-asutuksesta. Siinä ei kuitenkaan oteta kantaa Poksamon ja Julmajärven rannalla olevista loma-asutuksista. Poksamossa on ollut loma-asutusta jo ennen vuotta 2010 ja Julmajärvellä vuodesta 2011.

Posion yhteismetsä on nyt vuokrannut loma-asutusrakentamiseen Paljoentien itäpuolen, eli Poksamon ja Julmajärvi-Pyytölammen alueet ja näin ollen Paljoentien itäpuoli tulisi rauhoittaa kokonaan loma-asutusrakentamiseen.

Vaateet

Tuulimyllyt tulisi sijoittaa Palojoentien vasemmalle puolelle (länsipuoli), koska vasen (itäpuoli) on nyt vuokrattu loma-asuntorakentamiseen.

Taaleritehtaan pitää kuitata Posion yhteismetsälle meidän vuokraaman kiinteistön vuokran tai ainakin maksaa vuokrasta 50 %. Jos tuulipuisto toteutetaan, niin meidän lomapaikan luonnonomainen maisema ja -käyttö kärsivät ja näin ollen Taaleritehtaan tulee korvata se.

Jos tuulimyllyt aiheuttavat rajoituksia metsästyksen suhteen, tulee se myös korvata, esim hankkimalla metsästysoikeus Julmajärven toisella puolen olevaan valtion metsästysalueelle ja maksaa meidän Posion yhteismetsälle maksamasta metsästysluvasta 80 % (viime vuonna 150 €, joten Taaleritehdas maksaisi 120 € ja minä 30 €).

Lähimmät tuulimyllyt tulevat vajaan 1,5 km:n päähän rakentamastani mökistä. YVAssa useaan otteeseen todetaan, että sen vaikutusalue on useita kilometrejä. Näin ollen vaadin, että tuulipuistohankkeesta ilmoitetaan minulle henkilökohtaisesti.

Koska yhdystie ja kaapelointi kulkee Julmajärven-Pyytölammen ranta-kaava-alueen läpi ja toisaalta lähimmät tuulimyllyt tulevat alle kilometrin päähän rantakaava-alueesta, tulee se myös liittää tuulipuiston vaikutus-alueeseen.

3. C

Posion yhteismetsäalueelle sijoittuvasta tuulivoimalasta aiheutuvasta haitasta alueen virkistys- ja metsästyskäyttöön tulee olemaan huomattava. Yhteismetsän alueelta tulee pysyvästi tietty pinta-ala katoamaan tuulivoimahankkeen myötä ja alueelta tulee riista häviämään.

Aiheutuvasta haitasta pyydämme vastineeksi valtion maiden käyttöä metsästyksessä jatkuvana pysyvänä korvauksena.

Muistutuksen lopussa on viittaus Laatikaiselle lähetettyyn kirjelmään Julmajärvi/Poksamojärvi.

4. D

Olemme Julmajärvi-Pyytölampi ranta-asemakaava-alueelta erämaaton-
tin vuokranneita mökkirakentajia. Olemme huolissamme Posion yhteis-
metsän mainostamasta alueen erämaaluontoisuudesta. Esim. meidän
vuokratontilta Kuovitunturin alueelle on vain 2 km:n etäisyys. Toi-
voisimme, että etäisyydet mökkialueelta tuulivoimaloihin olisi niin pitkät,
että ne eivät hallitse maisemaa.

5. E

Olen vuokrannut Posion yhteismetsältä erätontin Julmajärvi-Pyytölampi
ranta-asemakaava-alueelta syksyllä 2010. Tonttimme sijaitsee Julma-

järvellä (rakennuspaikka nro 25 kaavaluonnoksessa), osoite Palojoentie 58.

Motiivina hankinnalle oli saada erämainen paikka metsästystä ja kalastusta varten. Suunniteltu tuulivoimapuisto pilaa metsästyksen osalta tavoitteeni täysin sekä esteettiseltä kannalta katsoen että konkreettisesti. Kuovitunturiin suunnitellut voimalat ja mahdollisesti myös Vitikkotunturin lehtoon suunnitellut voimalat pilaavat lisäksi maiseman Julmajärveltä katsoen.

Olen varma, että voimalat toimivat ”pelättiminä” kanalinnuille ja että ne sen vuoksi kaikkoavat tuulivoimaloiden vaikutusalueelta, joka on meille mökkiläisille tärkeintä metsästysaluetta. Sen vuoksi esitän niiden sijoittamiseen seuraavia muutoksia:

Esitän, että toteutetaan korkeintaan vaihtoehto 2, jossa rakennetaan 34 voimalaa ja että niiden sijoittamiseen tehdään muutoksia siten, että Julmajärvi-Pyytölammen ranta-asemakaavan loma-asutusta lähimpänä olevia voimaloita jätetään rakentamatta. Tarkemmin siten, että jätetään rakentamatta arviointiohjelmassa Kuovitunturin alueelta kuvassa 3-4 kuvatut voimalat nro 46-49 (punaisella), 50 ja 51 (sinisellä) sekä Vitikkotunturin lehdosta voimalat nrot 30-32 (punaisella).

Perustelu: Näillä muutoksilla saadaan voimaloiden sijoittumisalueen oikea reuna kauemmaksi loma-asutuksesta ja siten voimaloiden pelotevaikutusta (liike, ääni, koko) kanalinnuille sekä maisemaan vaikuttavaa haittaa pienemmäksi.

Kaikilla tapaamillani alueen vuokramiehillä metsästys on ollut tärkeä motiivi erätontin vuokraamiseen, joten on oikein ja kohtuullista, että mahdollisuus siihen säilytetään mahdollisimman hyvänä myös kaava-alueen lähituntumassa. Lisäksi kaikesta alueen virkistyskäytöstä nauttiminen edellyttää tätä.

6. F

Me lähialueen mökkiläiset haluamme tuoda julki mielipiteemme koskien Murtotuulen tuulivoimapuiston osana olevia kolmea, Poksamovaaralle sijoitettavia tuulivoimaloita.

Huolenamme ovat tulevat meluhaitat, jotka ovat ilmeisiä voimaloiden läheisyydestä johtuen. Lähin mökki sijaitsee vain n. 700 m:n päässä ja täten sinne on odotettavissa merkittäviä meluhaittoja, kuten Jyväskylän yliopistossa tehdystä väitöskirjasta käy hyvin ilmi. Väitöskirjassaan Sampo Pihlainen mm. toteaa meluhaittojen vaikutusalueen olevan n. 1,5 km:n luokkaa. Tämän vaikutusalueen sisälle jää ainakin viisi lähintä vapaa-ajan asuntoa.

Lisäksi olemme huolissamme ko. rakennuspaikan valintaperusteena olleiden luontoarvojen romuttumisesta. Jokainen meistä on aikoinaan paikkaan ihastuessaan pitänyt alueen rauhallisuudesta, hiljaisuudesta ja

ennen kaikkea alueen erämaan luonteesta. Nyt tämän hankkeen johdosta kaikki edellä mainitut arvot kokevat valtavan kolauksen ja rikkovat alueen rauhan. Yhtenä osoituksena on alueella viihtyvät eläimet ja linnut. Tästä hyvänä esimerkkinä mm. kalasääksi, jonka rauhoitettu pesäpuu löytyy Poksamon itäpäästä juuri Poksamovaaran juurelta.

Edellä mainituista syistä johtuen pyydämmekin tutkimaan ko. voimaloille muuta sijoitusvaihtoehtoa, jossa voitaisiin minimoida nuo edellä kuvatut haitat meille mökkiläisille sekä eläimille.

7. G

Vastustamme kyseistä hanketta ja pyydämme myös ottamaan huomioon Kemijärven tuulipuistohankkeita koskevat muistutuksemme niin ympäristövaikutusten arvioinnin kuin kaavoituksen osalta myös tässä hankkeessa.

Pyydämme myös ottamaan huomioon Pro Kemijärvi-liikkeen kansalaisadressin, jonka tavoitteena on mm. Ailanganselän (pohjoisosien) ja Kemijärven järvialueen säilyttäminen tuulivoimavapaana: niin tuulivoimapuistojen ja tuulimyllyjen kuin tuulivoimarakentamisen vaikutuksista vapaana – YVA-ohjelman mukaankin myllyjen vaikutukset ulottuisivat useiden kymmenien kilometrien päähän. Kansalaisadressi löytyy osoitteesta:

http://www.adressit.com/kemijarvella_jarki_kateen_tuulivoimaloiden_sijoittamisessa

Kyseisen hankkeen YVA-ohjelma on aivan liian ympäripyöreästi ja pintapuolisesti laadittu täyttääkseen YVA-lainsäädännön vaatimukset.

Lähtökohtaisesti hankealue niin kuin koko Ailanganselkä ja Kemijoki-vasi on luonto-, kulttuuri- ja maisema-arvojen kannalta täysin sopimaton paikka tuulivoimapuistolle ja tuulivoimarakentamiselle (mm. Juujärvi, luonnonsuojelualueet mukaan lukien Natura-alueet sekä lintudirektiivin ja nelosdirektiivin lajit, Auttiköngäs, Kemijokilaakso, Korouoma). Tuulimyllyjen haitat ulottuisivat laajalle niin Posion, Rovaniemen kuin Kemijärven puolelle.

Myös ”ihmisen suojele” (myllyjen terveystvaikutukset (mm. lentoestevalot), vaikutukset asutukseen ja asuinympäristöihin sekä virkistysalueiden käyttömahdollisuuksiin, vaikutukset elinkeinoihin kuten matkailuun ja poronhoitoon ym.) tulee huomioida paljon laadukkaammin kuin mitä YVA-ohjelmassa on nyt esitetty.

Korostamme, että Natura-arvioinnit on lainsäädännön mukaankin tehtävä kaikkien Natura-alueiden osalta, joihin vaikutukset saattavat kohdistua.

Tuulivoimarakentamista koskeva ylemmän tason ohjeistus (mm. Tarastin selvityksen mukaan Lapissa tuulivoima-alueita ei tule sijoittaa ennes-

tään rakentamattomille alueille, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet) tulee ottaa tosiasiallisesti huomioon.

Hanke on voimassa olevan Itä-Lapin maakuntakaavan vastainen. Maakuntakaavan päivitys tuulivoima-alueiden sijoittamiseksi ei ole vielä edes alkanut kuulemisineen ym. osallistumismenettelyineen.

8. H

H on toimittamassaan mielipiteen täydennyksessä tuonut esille seuraavat asiat:

Monin paikoin puhutaan tuulivoimaloiden tehosta ja tuotannosta, muttei sanota, että kyseessä on nimellisteho.

Toteutusaikataulu on kuvattu liian ympäröyvästi.

Menetelmät on kuvattu ympäröyvästi, jos ollenkaan, eikä ole arvioitu miksi juuri kyseiset menetelmät olisivat sopivimmat.

Vaihtoehtojen tulisi olla tosiasiallisia - pelkät myllyjen lukumäärien erot eri vaihtoehdoissa eivät riitä.

Lentoestevalojen aiheuttamista vaikutuksista ei puhuta halaistua saana!!!

Eikö puolustusvoimien tällaisista hankkeista vaatima VTT:n tutkavaikeusselvitys tulisi tehdä ensimmäiseksi, jotta nähtäisiin onko hanke ylipäättään mahdollista toteuttaa?

Esimerkiksi kuvan 3-3. kartasta puuttuu mittakaava ja pohjoisnuoli, kuvan 3-4. kartasta puuttuu puolestaan mittakaava - onko mittakaava jätetty tarkoituksella pois kartalta, ettei kävisi ilmi kuinka lähelle esimerkiksi Poksamon tai Julmajärven loma-asutus sekä Korouoma ja Autti-köngäs jäisivät tuulivoimaloista.

Kuvan 3-8. kartasta on myöskin jätetty merkitsemättä tuulipuistoalueella sijaitsevat Poksamon loma-asutukset. Myöskään kaikkia muinaisjäänköksiä ei ole ko. karttaan merkitty.

Kuvan 3-8. kartan mukaan tuulipuistoalue sijoittuisi soidensuojeluohjelmaan kuuluvan Mustarinnantunturin alueelle. YVA-ohjelman mukaan ko. suojelualueelle ei tulisi minkäänlaisia rakennelmia - miksi sitten kyseistä suojelualueetta on sisällytetty tuulipuistoalueeseen?

Miksi tuulipuistoalueen laajuus on 94 neliökilometriä molemmissa vaihtoehdoissa VE1 ja VE2, vaikka tuulivoimaloiden määrän erotus näiden vaihtoehtojen välillä on 17 voimalaa?

Minkä vuoksi tuulipuistoalueella sijaitsevat monilukuiset lähteet ja muut pintavedet on sivuutettu?

Tuulivoimapuiston hankealueen välittömässä läheisyydessä sijaitsee myös useita pohjavesialueita, joita ei ole mitenkään huomioitu.

Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus tulisi olla selvillä jo tässä vaiheessa, myös voimaloiden lakikorkeus alueen keskikorkeudesta laskettuna tulisi arvioida.

Hankkeen liittymisestä muihin hankkeisiin ja suunnitelmiin on YVA-ohjelmassa lainattu esimerkiksi valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, Lapin maakuntaohjelmaa ja Lapin eteläisten osien tuulivoimaselvitystä erittäin tarkoitushakuisesti. Olkoonkin, että Lapin eteläisten osien tuulivoimaselvityksen mukaan "luontoarvot sekä vaikutukset maisemaan, virkistykseen ja poronhoitoon saattavat rajoittaa alueen laajamittaista toteutettavuutta".

Lapin eteläisten osien tuulivoimaselvitys on vain tuulivoimayhtiöiden intressien pohjalta tehty alustava selvitys eikä ole saanut minkäänlaista lainvoimaa.

Toistaiseksi on edettävä voimassa olevan Itä-Lapin maakuntakaavan mukaan.

Kuvan 3-8. kartan perusteella tuulivoimapuiston hankealue on ainakin neljä kertaa laajempi kuin Lapin eteläisten osien tuulivoimaselvityksessä osoitettu alue numero 43.

Missään ei kuitenkaan perustella, miksi kyseinen hankealue on paisuttettu moninkertaisesti tuulivoimaselvityksen alueeseen verrattuna.

Kaiken lisäksi tuulivoimaselvityksen aluetta nro 43 ei edes kelpuutettu jatkotarkasteluun ko. selvityksessä,

YVA-ohjelmasta ei käy ilmi, kuinka yhteisvaikutuksia lähialueen muiden tuulivoimahankkeiden kanssa tulisi arvioida.

YVA-ohjelmassa ei ole otettu huomioon sitä, että tunturi- ja vaaramaisemassa tuulivoimaloiden näkyvyysalue on huomattavasti laajempi kuin esitetty 35 kilometriä.

Kaiken lisäksi tuulivoimaloiden estevalot näkyisivät usean kymmenen kilometrin etäisyydelle ja niiden luonteen takia (vilkkuminen, valkoinen suuritehoinen valo) ne olisivat erittäin häiritseviä muuten lähes luonnontilaisessa maisemassa.

Kuvan 3-9. kartasta on myös tarkoitushakuisesti jätetty merkitsemättä vastaavat vyöhykkeet lähialueen muiden tuulivoimahankkeiden ympäriltä - näin yhteisvaikutus on saatu näyttämään pienemmältä kuin se todellisuudessa tulisi olemaan.

Miksi kuvien 3-9., 0-1. ja 0-2. kartoista puuttuvat esimerkiksi Autti, Pirttikoski, Ryttilahti ja Suomun matkailukeskus? Entä miksi esimerkiksi Luusuan, Pernun, Perä-Posion ja Räisälän kylien nimet on merkitty niin

pienellä, että niiden lukemiseen tarvitsee suurennuslasia? Kemijärven järvimatkailu on myös jätetty huomiotta.

YVA-ohjelmassa ei ole lainkaan otettu huomioon maakuntakaavoitusta Rovaniemen kunnan puoleisesta osasta hankealueen lähiympäristössä (lähimmillään 1 km päässä).

YVA-selostuksen kohdassa 4.1.2.2. on tarkoitushakuisesti unohdettu mainita, että Itä-Lapin matkailualue (mv8401) kulkee Korouoman lisäksi Kemijokilaaksoa pitkin hankealueen länsi- ja pohjoispuolella aina Pelkosenniemelle ja Savukoskelle saakka. Auttikönkään suojelualue (SL4148) ja Juujärven kylä (ma5903) valtakunnallisesti arvokas maisema-alue ja valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö on myös "unohdettu" mainita. Lisäksi Korouoman virkistysalue jatkuu myös Rovaniemen kunnan puolelle - ainutlaatuisen virkistysalueen mielekkyydeltä putoaisi pohja, jos tuulipuistohanke tultaisiin toteuttamaan.

YVA-selostuksen kohdassa 4.2.2. viitataan ympäristöministeriön selvitykseen tuulivoimaloiden vaikutuksista maisemaan ja kulttuuriympäristöön. Kyseinen selvitys on kuitenkin vuodelta 2006, mistä ajasta tuulivoimaloiden kokoluokka on kasvanut erittäin merkittävästi. Lisäksi samassa kohdassa esitetään perusteettomia olettamuksia siitä, että vaikutukset eivät olisi merkittävästi haitallisia suhteessa kohteiden arvoihin - seuraavassa lauseessa kuitenkin väitetään, ettei omia tulkintoja tällaisten kohteiden arvoista ole tehty.

YVA-selostuksen kohdassa 4.2.2.3. korostetaan tarkoitushakuisesti, ettei Korouomalla ole virallista statusta maisemakohteena.

Posion puoleinen Korouoma on kuitenkin valtakunnallinen virkistysalue (V843), jota tulisi kehittää Itä-Lapin maakuntakaavaselostuksen mukaan "retkeily- ja ohjelmapalvelualueena **mahdollisimman luonnontilaisena säilyttäen**".

Itäosaltaan Korouoma on luonnonsuojeluetta (S3016).

Rovaniemen kunnan puolella Korojoki on seudullinen virkistys- ja retkeilyalue (V809).

Kuinka YVA-ohjelmassa on otettu huomioon se seikka, että Pirttikoskella on Suomen suurimmat korkeuserot?

Kuvan 4-7. kartasta on jätetty merkitsemättä Pirttikoski ja Perä-Posio.

Vielä löytämättömiäkään muinaisjäännöksiä ei lain mukaan saa turmella.

Kuvan 4-8. kartalla ei ole esitetty kaikkia alueella sijaitsevia muinaisjäännöskohteita.

Kuvan 4-13. kartalla alueella sijaitsevat muinaisjäännökset on esitetty, mutta hankealueen raja-alue on tarkoitushakuisesti esitetty likimääräisesti.

Kemijokilaaksoa tulisi pitää vähintäänkin maakunnallisesti arvokkaana kohteena.

Kuinka on otettu huomioon se tosiseikka, että Mustarinnantunturi on myös lintujen/linnuston suojelualue.

Myös "tavalliset", suojelustatuksettomat lintulajit ovat suojelun alaisia, jos ne käyttävät Mustarinnantunturin aluetta.

Kuinka kalasääksen esiintyminen hankealueella aiotaan ottaa huomioon?

Kuinka petolintujen varapesät on otettu huomioon. Koska kotkien vanhojen reviirien pesinnöistä ei ole varmuutta, tulee noudattaa varovaisuusperiaatetta ja olettaa, että kyseiset reviirit ovat käytössä.

Suurpedoista ja saukoista huomautamme, että ko. eläinlajit ovat IV-direktiivin lajeja, joiden elinympäristöjä ei saa heikentää eikä hävittää. Tätä tosiseikkaa ei kuitenkaan ole otettu mitenkään huomioon.

Pohjanlepakoista huomautamme, että asiaa on YVA-ohjelmassa tarkasteltu tarkoitushakuisesti.

YVA-ohjelmassa sanotaan, että hankealueella ja sen läheisyydessä on useita uhanalaisten tai muutoin huomioitavien lajien esiintymiä. Tätä ei ole kuitenkaan otettu asianmukaisesti huomioon.

Mihin suojelualueista on unohtunut Pölkkykankaanniemen vanhojen metsien alue?

Kuvan 4-14. kartalle on tuskin löydetty kattavasti kaikkia alueella sijaitsevien uhanalaisten lajien esiintymisalueita.

Kuinka on aiottu arvioida ja ottaa huomioon Korouomaan kantautuva melu alueen erityispiirteet huomioon ottaen?

Kuinka aiotaan arvioida maansiirto- ja rakennustöiden vaikutuksia Siikajoen - Juujoen Natura-alueeseen sekä Auttijoan suojeltuun valuma-alueeseen?

YVA-selostuksen kohdassa 4.5. ei mainita alueella sijaitsevista monilukuisista lähteistä mitään. Lähimmät pohjavesialueet ovat 1 kilometrin etäisyydellä hankealueesta.

Hankkeen ilmastovaikutuksista on "unohdettu" tuulivoimarakentamisen aiheuttamat päästöt ja muut vaikutukset. Näitä ovat esimerkiksi laitteiden valmistuksesta aiheutuvat, rakennusaikaisen liikenteen aiheuttamat ja hankealueiden kasvillisuuden raivaamisesta aiheutuvat vaikutukset. Kaiken lisäksi tuulivoima tarvitsee tehonsa verran säätövoimaa - tämän tuottamisen aiheuttamat vaikutukset on myös jätetty laskelmista pois.

Pyydän ottamaan huomioon, mitä olen meluvaikutusten arvioinneista sanonut muita tuulivoimahankkeita koskevissa muistutuksissani ja mielipiteissäni.

Korostan, että luonnonsuojelualueita koskevat melun raja-arvot on otettava huomioon.

Korostan, että varjojen vilkkumisen arvioinnissa on otettava huomioon eri vuoden- ja vuorokaudenajat.

Jopa erään suomalaisen tuulivoimayrityksen edustajat ovat antaneet ymmärtää, että tuulipuistot eivät juurikaan työllistä pitkällä tähtäimellä - ainoastaan jonkin verran rakennusvaiheessa.

Ei ole uskottavaa, että tuulipuistot edistäisivät matkailua. Tutkimusten mukaan (METLA) erityisesti ulkomaiset turistit karsastavat tuulivoimaloita etenkin Lapin maisemissa.

Asukaskyselyn ns. lähivaikutusalueen 10 kilometrin raja on aivan liian pieni haittavaikutusten laajuuteen nähden.

Miksi YVA-ohjelman kohdasta 4.18. on "unohdettu" Auttikönkään Natura 2000 -suojelualue sekä Pyytöuman ja Pölkkykankaanniemen suojelualueet?

Korostan, että Natura-arvioinnit on tehtävä kaikkien lähialueen Natura-suojelualueiden osalta: Mustarinnantunturi, Korouoma-Jäniskaira, Siikajoki-Juujoki ja Auttiköngäs.

Kohdassa 4.23 puhutaan "liirumlaarumia" tuulivoiman päästöttömyydestä, vaikka ko. kohdassa tulisi arvioida alueen tulevaa kehitystä tilanteessa, jossa voimaloita ei rakenneta (nollavaihtoehto).

Hankevastaava ei ilmeisesti ole selvillä Finavian lentoestemääräyksistä puhuessaan lentoasemien lähellä olevia esterajoituspintoja koskevasta ilmailumääräyksestä AGA M3-6 eikä minimi sektorikorkeudesta MSA.

Jo vaillinaisen YVA-ohjelman perusteella vaikuttaa vahvasti siltä, että hanke on toteuttamiskelvoton.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Hankekuvaus

Arviointiohjelma sisältää pääpiirteissään ne asiat, jotka ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen 9 §:n 2 momentin ensimmäisen kohdan mukaan kuuluu esittää. Arviointiohjelmassa hankekokonaisuus on määritelty selkeästi. Kuvaus sisältää tiedot hankkeen tarkoituksesta, suunnitteluvaiheesta, sijainnista, maankäyttötarpeesta ja hankkeen liittymisestä muihin hankkeisiin sekä hankkeesta vastaavasta. Samoin on esitetty tietoja hankkeen elinkaaresta ja aikataulusta. Arviointiohjelmassa on todettu myös hankkeen valtakunnallisesta ja alueel-

lisesta merkityksestä. Hankkeen tekniset tiedot esitetään pääpiirteissään.

Tuulivoimalan vaikutuksista merkittävin osa aiheutuu maanpäällisestä rakentamisesta. Tältä osin hankekuvaus on puutteellinen. Lentoestevalot ovat myös osa hankekuvausta. Hankkeesta vastaavalla on mahdollisuus tiedustella ilmailuhallinnolta vaihtoehtoiset lentoestevalotyypit (väri, voimakkuus, suuntaus, sijoittaminen), vaikka varmuutta juuri tässä hankkeessa käytettävistä valoista ei vielä olisikaan. Näin vaikutusten arvioinnissa asia voidaan tuoda esiin. Useiden rakennettujen tuulivoimalaitosten yhteydessä on tullut esille, että paikalliset asukkaat ovat olleet yllättyneitä valojen vaikutuksesta. Valot ovat osa tuulipuiston vaikutuksia ja siten arvioitava.

Tieto tuulivoimalan tarkasta maksimikorkeudesta puuttuu. YVA-selostuksessa hanke on kuvattava yksiselitteisesti siten, että mukana on suurin mahdollinen tilanne. Tämä on erityisen tärkeää vaikutusten arvioinnin luotettavuuden vuoksi. Esimerkiksi esitetyn hankekuvauksen perusteella saa käsityksen, että tuulivoimala voi olla 220 metriä korkea. Finavian lausunto lentorajoituksista perustuu kuitenkin 200 metriä korkeisiin voimaloihin.

Tuulivoimapuistohankkeessa olennainen osa on puiston tuottaman sähkön siirto. Sähkön siirtoon liittyvät tekijät on kuvattu puutteellisesti. Tuulipuistovaihtoehdot tuottavat eri määrän sähköä, mikä onkin kerrottu, mutta tuotannon tarvitsema sähkönsiirtokapasiteetti jää epäselväksi. Aiotun tuulipuistoalueen läpi kulkevasta 110 kV voimajohdosta ei kerrota, kuinka paljon siirtokapasiteettia on jäljellä, ja olisiko todella mahdollista liittää 51 tuulivoimalan tuotanto olevaan johtoon.

YVA-selostuksessa esitettyä hankekuvausta tuleekin tarkentaa. Arviointiselostuksessa tulee esittää myös, että sähkönsiirto on mahdollista järjestää.

Myös voimajohdon ja sen osien kuvaus jo YVA-ohjelmassa helpottaisi yhteisen kielen kautta vaikutusarvioinnin täsmentymistä ja voimajohdon eri osiin liittyvien vaikutusten arviointia. Esimerkiksi käytetty käsite voimalinja tai voimajohtolinja tarkoittaa yhteysviranomaisen käsityksen mukaan voimajohdon reittiä ja siihen fyysisesti liittyviä seikkoja, kuten esimerkiksi aukkoa metsässä (johtokatu). Sitä vastoin suurin osa voimajohtojen linnustovaikutuksista aiheutuu törmäyksistä johtimiin.

YVA-ohjelmassa ja YVA-selostuksessa tulisi kuvata ensin hanke ja sen jälkeen hankkeen vaihtoehdot. Näin toimien vaihtoehtoiset asiat on helpompi hahmottaa ja niiden perustelut on selkeämpi avata.

Hankkeen vaihtoehdot YVA-menettelyn keskeisiin ominaisuuksiin kuuluu vaihtoehtotarkastelu. Vaihtoehtotarkastelun tarkoituksena on tukea päätöksentekoa tuottamalla tietoa hankkeen vaihtoehtoisista ratkaisuista ja niiden vaikutuk-

sista. Lopputuloksena pitäisi olla optimaalisimman vaihtoehdon löytyminen mm. haitallisten ympäristövaikutusten minimoimiseksi.

YVA-ohjelmassa sähkösiirron vaihtoehdot on esitetty epäselvästi vaihtoehdon SVE1 osalta. Miksi SVE1:ssä tarvitaan sähköasemien välille kaksi 110 kV:n voimajohtoa, vaikka sähkön siirtämiseen tuulipuistoalueelta riittää yksi 110 kV:n voimajohto? Toisaalta SV1:stä saa käsityksen, että sähköaseman sijainti tuulipuistoalueella on vaihtoehtoinen – joko keskellä tai olevan 110 kV:n voimajohdon vieressä – ja toisaalta, että kuitenkin tarvitaan kaksi sähköasemaa. Siirtovaihtoehtoja ei ole sidottu tuulipuistovaihtoehtoihin. Hankekuvauksen puutteellisuuden vuoksi vaihtoehtojen realistisuuteen on vaikea ottaa kantaa.

Hankevaihtoehtoja kuvaavasta kartasta (kuva 3-4) on vaikea hahmottaa varsinkin sähkönsiirtoreittejä eri vaihtoehdoissa. Hankevaihtoehdot VE1 ja VE2 tulisi esittää omina karttoinaan, joista selvästi näkyvät sähkönsiirtovaihtoehtojen vesistön ylitykset.

Hankkeen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja niihin rinnastettavat päätökset

Hankkeen edellyttämät luvat ja suunnitelmat ja niihin rinnastettavat päätökset on esitetty pääpiirteissään riittävästi.

Alue on Itä-Lapin maakuntakaavassa osoitettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M 4516), jolla osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätaloukseen tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin käyttötarkoituksiin. Alueen koilliskulma sijoittuu luonnonsojelualueelle (SL 4247, Mustarinnan tunturi). Alueen halki kulkee luode-kaakko-suunnassa olemassa oleva moottorikelkkailureitti ja sähkölinja. Lisäksi eteläosan suuntaisesti kulkee kantatie (kt). Hankealueen eteläpuolella on suojelualue (S 3016, Korouoma), virkistysalue (V 843, Korouoma) sekä matkailun vetovoima-alue (mv 8401, Itä-Lapin matkailualue), jonka suuntaisesti kulkee ulkoilureitti. Maakuntakaavatilanne on todettu arviointiohjelmassa.

Lapin liitossa on valmistunut Lapin eteläisten osien tuulivoimaselvitys vuoden 2012 alussa. Selvityksessä Murtotuulen alue (Murtotunturi – Vitikkotunturi, tarkastelualue 43) on todettu tuulivoimatuotantoon soveltuvaksi alueeksi. Paikkatietoanalyysissä tunnistetun alueen laajuus on noin 60 km². Aluetta on selvityksen aikana rajattu pienemmäksi, ja tarkemman rajauksen laajuus on 22 km². Yleisarviossa todetaan seuraavaa: *”Selvityksen perusteella alue soveltuu tuulivoimarakentamiseen hyvin. Tuulimallinnuksen perusteella arvioitu tuotanto on selvitysalueen parhaita. Alueen tuntumassa sijaitsee suojellun petolinnun pesäreviiri. Asutus on ympäristössä harvahkoa. Luontoarvot sekä vaikutukset maisemaan, virkistykseen ja poronhoitoon saattavat rajoittaa alueen laajamittaista toteutettavuutta.”*

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Yhteysviranomaisen korostaa Lapin liiton tekemän tuulivoimaselvityksen merkitystä hanketta kaavallisesti perusteltaessa, koska vahvistetussa Itä-Lapin maakuntakaavassa ei ole käsitelty eikä osoitettu tuulipuistoille soveltuvia alueita.

Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että YVA-menettelyssä ja yleiskaavaa laadittaessa Lapin liiton tekemä selvitys tuulivoimatuotantoon soveltuvista alueista otetaan huomioon hankkeen maankäytöllisiä edellytyksiä pohdittaessa.

YVA-ohjelmassa on todettu ilmeisen epätarkasti, että hankealueet soveltuvat selvityksen perusteella tuulivoimatuotantoon hyvin. Lapin liiton tekemän selvityksen rajausta tuulivoimatuotantoon hyvin soveltuvasta alueesta on kuitenkin suppeampi kuin Murtotuulen hankealue.

Luonnonsuojelulain mukaisia lupia ei ole esitetty, mutta hanketta ei arviointiohjelman mukaan tulla toteuttamaan niille kohdin, missä mahdollisia, uhanalaisten ja rauhoitettujen kasvien ja eläinten havaintopaikkoja mahdollisesti esiintyy.

Arviointimenettelyn sovittaminen yhteen muiden lakien mukaisiin menettelyihin

Arviointiohjelman mukaan hankkeen toteuttamisen edellyttämä kaavoitusmenettely yleiskaavan laatimiseksi sovitetaan yhteen YVA-menettelyn kanssa. Mikäli YVA-menettelyn selvityksillä ja vaikutusarvioinneilla on tarkoitus laatia myös kaava, tulee erityistä huomiota kiinnittää näiden kahden prosessin yhteensovittamiseen myös aikataulun osalta sekä mm. tässä lausunnossa erikseen esiintuutuun sähkönsiirron järjestämismahdollisuuteen ja koko kaavoitettavan alueen luontoarvoihin. Yhteysviranomaisen lausunnon tulee voida vaikuttaa myös kaavaehdotukseen (YVA-ohjelman kuva 2-3). Kaavoituksen osalta ei ole kyseessä maankäyttö- ja rakennuslain 77 §:n muutos vaan MRL:n uusi luku 10a eli 77a – 77c §:t.

Yleiskaavassa ja YVA-menettelyssä tulisi erityisesti perustella tehtyyn tuulivoimaselvitykseen tukeutuen, miten maakuntakaava otetaan huomioon yleiskaavaa laadittaessa ja hanketta suunniteltaessa. Yleiskaavassa tulee osoittaa, että maakuntakaavan tavoite on turvattu ja että maakuntakaavan keskeiset ratkaisut ja tavoitteet eivät vaarannu.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Puheena olevaan hankkeeseen ja hankealueeseen liittyviä valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita (VAT) ei ole tunnistettu. Hankkeen toteuttamisella on vaikutusta alueidenkäyttöön. Näin ollen VATeista tulee tunnistaa alueidenkäyttöön liittyvät yleis- ja erityistavoitteet. Erityisesti yhteysviranomaisen kiinnittää huomiota poronhoitoon ja valtakunnalli-

sesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen säilymiseen sekä luonnon virkistyskäytön ja luonto- ja kulttuurimatkailun edistämiseen. Alueidenkäytön suunnitteluun liittyvät tavoitteet otetaan huomioon kaavoituksessa.

Ympäristön nykytila ja sitä koskevat selvitykset sekä ympäristövaikutukset ja niiden arviointi

Asutus, ihmisten elinolot, elinkeinot ja viihtyisyys

Hankkeen vaikutusalueen asutus on kuvattu ylimalkaisesti ja ristiriitaisesti. Esimerkiksi kuvien 3-4 ja 3-8 perusteella ei saa yksiselitteistä käsitystä läheisestä loma-asutuksesta. Asutus perustuu sijaintiin ja se olisi helppo esittää kartalla. Asutuksen nykytilalla on merkittävä vaikutus vaikutusarvioinnin kohdentamisessa. Esitetyn tiedon perusteella ei ole yksiselitteistä, millä tavoin esimerkiksi asukaskyselyn rajausta tulisi tehdä. Esitetty 10 km:n rajausta voi sulkea ulkopuolelle esimerkiksi kyläalueen, jolta näkyy kohdealueelle.

'Läheisen' Julmajärvi-Pyytölampi ranta-asemakaavan sijainti suhteessa hankealueeseen ei tule selväksi.

Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa tulee arvioida asianmukaisesti myös tuulivoimahankkeen vaikutukset Julmajärvi-Pyytölampi ranta-asemakaava-alueelle sekä hankealueella sijaitsevalle muulle loma-asutukselle.

Hankkeen vaikutukset alueen virkistyskäyttöön on ohjelmassa esitetty varsin yleispiirteisesti. Hankkeen vaikutuksia riistaaeläimiin ja metsästyksen järjestelyihin on esitetty ohjelmassa niukasti. Ympäristövaikutusten arvioinnissa keskeisiä intressitahoja ovat muiden lisäksi myös metsästyks ja kalastus, mitä ei ole lainkaan kuvattu. Alueen riistakantojen kuvauksessa olisi mahdollista hyödyntää RKTL:n riistalaskentojen tuloksia.

Hankealueella ja sen läheisyydessä on retkeilyreittejä, autio- ja varaus-
tupia ja laavuja Korouoma-Jäniskairan Natura-alueella ja Mustarinnan-
tunturin Natura-alueeseen kuuluvalla Palotunturilla. Hankealueeseen
etelässä rajautuva Korouoma on merkitty Itä-Lapin maakuntakaavassa
matkailun vetovoima-alueeksi (mv 8401, Itä-Lapin matkailualue). Koro-
uoma on mainittu virkistys-/suojelualueena, mutta arviointiohjelman pe-
rusteella ei käy ilmi sen erityisyys ja merkitys. Vaikutusten arvioinnissa
tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen virkistys-, matkailu- ja luonto-
arvoihin.

Maisema

Maisemavaikutusten arvioimiseksi tulee tuottaa riittävä määrä riittävän monesta suunnasta esitettyä havainnollistuksia tuulivoimapuistosta. Havainnollistamisessa voi olla tarpeen esittää tilanne eri vuoden- ja vuorokauden aikoina. Maisemavaikutusten arvioimiseksi ja osallistumi-

sen onnistumisen varmistamiseksi selostuksessa tulee esittää, mille alueille tuulivoimalat näkyvät (näkemäalueanalyysi). Asutuksen ja loma-asutuksen lisäksi esimerkiksi Korouoman alue on maisemavaikutusten kannalta tärkeä.

Tuulivoimaloihin asennetaan arviointiohjelman mukaan valkoiset valot. Valojen luonne tulee kuvata (yhtenäinen, vilkkuva, voimakkuus) ja valoista aiheutuva maisemamuutos ja muut vaikutukset tulee arvioida esim. pimeään vuorokaudenajan havainnollistuksin.

Maisemavaikutusten arvioinnissa korostuu rakenteiden aiheuttamien vaikutusten arviointi. Sen lisäksi tulee huomioida toteuttamisen edellyttämien hakkuiden ja muiden aukkojen aiheuttama muutos etenkin lähimaisemassa, mutta etenkin rinnemaastossa myös mahdollisesti kaukomaisemassa.

Johtimista aiheutuvat vaikutukset, kuten häiriö tai estevaikutus, tulee olla arvioissa mukana johtokatu- ja pylväsvaikutusten lisäksi.

Tuulivoiman maisemavaikutuksia arvioitaessa tulee tarkastella myös tuulivoiman näkyvyyttä tienkäyttäjille kantatieltä 81.

Melu

YVA-ohjelmassa esitetyn melumallinnuksen on perustuttava asianmukaiseen laskentamalliin, joka huomioi tuulivoimalan ominaisuudet (melun lähtötason), alueen maaston ja sen erilaiset pinnat sekä sääolot. Meluselvityksessä on esitettävä myös alueen tuuliruusu, jotta saadaan tilastollinen arvio selvityksen mukaisten tasojen esiintymisestä eri kohteissa. Tarvittaessa on syytä tehdä myös kohdekohtaista laskentaa yksittäisten melulle häiriintyvien kohteiden osalta. Melun leviämiskarttaan on havainnollistettava pysyvät asuinrakennukset ja lomarakennukset.

YVA-ohjelmassa esitettyihin melun ohjearvoihin liittyen ympäristöministeriö antaa keväällä 2013 tuulivoimaloiden melumallinnukseen sekä melun mittaamiseen ja määrittämiseen liittyvää teknistä käytännön ohjeistusta. Tämä on mahdollisuuksien mukaan syytä ottaa huomioon tehtävässä meluselvityksessä.

Suunnitelma varjon vilkkumisen vaikutuksien arvioinnista on riittävä. Mallinnuksessa saatavaan karttaan on havainnollistettava myös pysyvät asuinrakennukset ja lomarakennukset. Suomessa ei ole määritelty varjon vilkunrajoja tai suosituksia, mutta mallinnuksella saatuja tuloksia on hyvä peilata useissa maissa (Saksa, Tanska ja Ruotsi) annettuihin raja-arvoihin tai suosituksiin.

Porotalous

Tuulipuiston ja sähkönsiirron vaihtoehdot sijoittuvat kokonaan Timisjärven paliskunnan alueelle.

Poroelinkeinoon kohdistuvat vaikutukset tulee arvioida riittävän laajasti. Poronhoidon nykytilakuvausta tulee tarkentaa YVA-selostukseen. Arvioinnissa tulee selvittää alueen merkitys elinkeinolle. Arvioinnissa tulee myös selvittää kaikkien tuulivoimapuistohankkeeseen liittyvien rakenteiden (voimalat, voimajohto, tiet ym.) ja toimintojen vaikutukset porolaitumiin, porojen laidunten käyttöön ja poronhoitoon. Myös vaikutukset poronhoitoon liittyviin rakenteisiin (erotusaidat, laidunkierroaidat ym.) tulee selvittää.

YVA-menettelyn porotalousvaikutusten arvioinnissa tulee käsitellä niin rakentamisen aikaisia kuin toiminnan aikaisiakin vaikutuksia poroelinkeinoon. Myös toiminnan jälkeistä aikaa tulee tarkastella poroelinkeinoon näkökulmasta (mm. menetysten pysyvyys). Menettelyssä tulee etsiä toimenpiteitä haitallisten vaikutusten lieventämiseen ja kompensointiin yhteistyössä elinkeinon harjoittajien kanssa.

Mikäli tuulipuisto rakennetaan, tulee sen vaikutuksia seurata myös porotalouden osalta, sillä toiminta voi aiheuttaa vaikutuksia, joita ei voida ennalta arvata. Nämäkin vaikutukset tulee niiden ilmetessä pyrkiä lieventämään. Seuranta varten voi olla tarpeen perustaa esimerkiksi yhteistyöryhmä.

Vaikutusten arvioinnissa tulee huomioida Paliskuntain yhdistyksen ja Timisjärven paliskunnan lausunnot.

Luonto

YVA-ohjelmassa kasvillisuus, eläimistö ja luontoarvoiltaan merkittävät kohteet sekä uhanalainen ja arvokas lajisto on esitetty selkeästi ja asiantuntevasti. Ohjelmassa on hyödynnetty tuoreita lähteitä, mm. uusinta lintuatlasta (2011). Potentiaalisten uhanalaisten lintulajien sinipyrstön, pikkusiepon ja idänuunilinnun mahdollista esiintymistä on kuvattu asiantuntevasti. Lepakoiden, viitasammakon ja liito-oravan esiintymistä on myös selvitetty asiantuntija-arviona ja myös Hertan Eliölajit – tietokannan avulla asianmukaisesti. Hankealueen uhanalaisten kasvien ja huomioitavien kasvilajien suojelustatus on esitetty oikein ja selkeällä tavalla.

Suojelualueet on kuvattu hyvin ja riittävällä tavalla. Mm. Mustarinnan-tunturin seutu, joka on soidensuojeluohjelman (SSO) kohde, on hyvin selostettu. Johtopäätöksenä on esitetty selventävästi, ettei suojelualueille osoiteta tuulivoimaloita tai muita rakenteita.

Vaikutusten selvittäminen ja arvioiminen kasvillisuuteen ja eläimiin on esitetty hyvin monipuolisesti. Esimerkiksi lepakkokartoitus tehdään hankealueen kaakkoisosassa Poksamon pohjoisrannalla ja hieman pohjoisempana rakennusten ympäristössä. Liito-oravan potentiaalisten alueiden havainnointi ja mahdollisia pesä- ja levähdyspaikkoja selvitetään papanakartoitusmenetelmällä, jota voidaan pitää riittävänä. Pöllöjä kartoitetaan maaliskuussa kahden yön ajan, samoin maakotkareviire-

jä kartoitetaan maaliskuussa ja touko-kesäkuussa. Pesimälinnuston selvitystä tehdään touko-kesäkuussa yhteensä 17 päivän ajan.

Natura-tarvearviointi eri Natura-alueille on esitetty selkeästi. Natura tarvearvioinnin ja Natura-arvioinnin tulee perustua Natura tietokannan tietoihin.

Arviointiohjelmassa ei ole tuotu esille (tunnistettu) hankealueella Poksamojärven itäpään pohjoispuolella noin 1,5 km pohjoiseen pienen lammen eteläpuolella olevaa valtakunnallisesti arvokasta moreenimuodostumaa Lohilamminahon drumliinia (MOR-13-128), jonka arvo on luokkaa 4 ja pinta-ala 0,30 km². Ohjelman mukaan alueelle ei alustavasti kuitenkaan sijoitu tuulivoimaloita, teitä eikä muita rakenteita. Lähimmät tuulivoimalat ovat 600 m etelään ja 850 metriä luoteeseen.

Luontovaikutusten arvioinnissa tulee edellisen lisäksi huomioida myös se, mitä Metsähallituksen Pohjanmaan luontopalveluiden lausunnossa tuodaan esille.

Pinta- ja pohjavedet, vesiluonto

Hankkeen vaikutusalueella sijaitsevat pintavedet on nykytilaa käsittelevässä osiossa käsitelty erittäin ylimalkaisesti. Vaikka hankkeen aiheuttamat haitat pinta- ja pohjavesiin ovatkin luultavasti vähäiset, tulisi hankealueella olevat pintavedet listata perusteellisemmin ja tarkastella varsinkin vesiä, joihin eri sähkönsiirtovaihtoehtojen vaatimat vesistöjen ylitykset ja voimalinjojen raivaukset mahdollisesti vaikuttavat.

Ohjelmassa ei myöskään mainita lainkaan hankealueen pienvesiä (lähteet, norot, tihkupinnat jne.). Pienvedet tulisi kartoittaa, mikäli niistä ei ole olemassa aiempaa tietoa.

Liikenne

Arviointiohjelmassa on esitetty selvittävien vaikutukset liikenneturvallisuuden sekä tiestön soveltuvuutta rakentamisen aikaiselle liikenteelle. Arvioinnissa tulisi tarkastella erityisesti liittymien turvallisuutta.

Arviointiohjelmasta ei selviä, miten kolme kantatien 81 eteläpuolella sijaitsevaa voimalaa on tarkoitus liittää sähköverkkoon. Jos rakennetaan voimajohtoja, jotka risteävät kantatien kanssa, tulee ottaa huomioon, mitä Tiehallinnon ohjeessa 2001 "Sähköjohdot ja yleiset tiet" (TIEH 2122342) esitetään. Arviointiselostuksessa olisi hyvä esittää karttamuodossa sähkönsiirtojärjestelyt.

Arviointiselostuksessa tulee tarkastella tuulivoiman etäisyyttä kantatietä 81 siten, kuin Liikenneviraston ohjeessa 8/2012, "Tuulivoimaohje. Ohje tuulivoimalan rakentamisesta liikenneväylien läheisyyteen", on esitetty. Tuulivoimalan minimietäisyys maantiestä määräytyy mm. tien nopeusrajoituksen sekä riskinarvion perusteella.

Ilmavalvontatutkat ja lentoliikenne

Puolustusvoimien pääesikunnan Logistiikkaosaston ja Ilmavoimien Esikunnan lausuntojen perusteella YVA-ohjelmassa on esitetty selvittävän riittävällä tavalla hankkeen vaikutukset puolustusvoimien toimintaan. Hankkeessa tulee toimia lausunnoissa ohjatulla tavalla.

Myös hankkeen vaikutukset tv- ja radiosignaaliin tulee arvioida.

Vaikutusalueen rajaus Ehdotus tarkasteltavan vaikutusalueen rajauksesta on pääosiltaan sopiva. Vaikutusalueen rajauksessa tulee huomioida myös tässä lausunnossa esille tulleet seikat.

Haitallisten vaikutusten lieventäminen

Haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi ja lieventämiseksi tulisi YVA-ohjelmassa esittää ne yleiset periaatteet, joiden avulla yleensä tuulivoimahankkeissa haittoja on voitu vähentää. YVA-selostuksessa tulisi olla yksilöinti, mitä keinoja tässä hankkeessa voidaan toteuttaa. Näin toimien myös osallisille muodostuu käsitys, mitkä ovat realistisia lieventämiskeinoja.

Raportointi

Arviointiohjelman karttamateriaali on heikkotasoinen. Osa kartoista on epäselviä. Karttojen perusteella ei selviä lähialueiden maantiede, mm. nimistö jää epäselväksi, eikä tekstissä käytettyjä paikkoja löydy. Etenkin kuvan 3-4 taso on sekä teknisesti että sisällöllisesti huono. Osassa kartoista puuttuu mittakaava jne. Ilmeisesti mittakaavan puuttumisen vuoksi tekstissäkin kuvataan hankealueen sijainti toisaalla 20 km ja toisaalla 30-35 km etäisyydellä Posion keskustasta. Muutoinkin kuvien ja tekstin sisällön tulee olla sama. Mikäli kuvaa 2-1 käytetään tulee se korjata tekstin mukaiseksi. Asiasta on lausuttu aiemminkin. On hyvä huomata, että osa karttamateriaalista voi olla tarpeen esittää A3-koossa.

YVA-selostuksessa tulee käyttää havainnollistamisessa sekä karttoja että kuvia.

Tekstissä ja osallistamisessa tulee käyttää systemaattisesti mm. YVA-lain mukaisia käsitteitä. Monille osallisille käsitteet ovat uusia ja mikäli niistä käytetään useita erilaisia muotoja, voi se vaikeuttaa asian hahmottamista.

Tontteja on vain asemakaava-alueilla. Asema- ja yleiskaavoja ei enää vahvisteta. Kaavoja toteutettaessa tulee varmistaa, että kaava on voimassa. Näin ollen voimaantulopäivämäärä on hyvä ilmoittaa. Kaavan lainmukaisuus ei muodosta oikeusvaikutusta.

Osallistumisen järjestäminen

YVA-menettelyssä osallistumisella tarkoitetaan vuorovaikutusta hankkeesta vastaavan, eri viranomaisten ja niiden välillä, joiden oloihin tai

etuihin hanke tai suunnitelma saattaa vaikuttaa. Vastuu tiedottamisesta ja osallistumisen järjestämisestä on hankkeesta vastaavalla.

Osallistuminen on suunniteltu järjestettävän perustamalla ohjausryhmä, järjestämällä yleisö- ja tiedotustilaisuudet YVA-ohjelma ja selostusvaiheessa sekä yleisellä tiedottamisella ja internet-sivujen kautta. Vaikutusten arvioinnin yhteydessä tehdään myös asukaskysely, jolla selvitetään tuulipuiston vaikutuspiirin asukkaiden ja loma-asukkaiden suhtautumista hankkeeseen. Lisäksi eri sidosryhmien näkemyksiä selvitetään teemahaastattelujen avulla.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan edellä esitetyn lisäksi menettelyn aikana hankkeesta vastaavan olisi hyvä järjestää myös omia avoimia yleisö-, keskustelu- ja muita tilaisuuksia, mahdollisesti myös pienryhmätapaamisia.

LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄOLO

Arviointiohjelmasta annetut alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa. Kopiot lausunnoista ja mielipiteistä on lähetetty sähköisesti hankkeesta vastaavalle. Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään hankkeesta vastaavalle sekä tiedoksi lausuntopyynnön saaneille ja mielipiteiden esittäjille. Lausunto pidetään nähtävillä Posion ja Ranuan kunnanvirastoissa sekä Kemijärven kaupungissa Palvelupiste Sortteerissa ja Rovaniemen kaupungissa Palvelupiste Osviitassa sekä internetissä www.elykeskus.fi/lappi hakupolkuna Ympäristönsuojelu > Ympäristövaikutusten arviointi YVA ja SOVA > Vireillä olevat YVA-menettelyt > Energian tuotanto > Murtotuulen tuulivoimapuisto, Posio. Lisäksi lausuntoon voi tutustua Posion ja Ranuan kunnankirjastossa sekä Kemijärven ja Rovaniemen kaupunginkirjastossa.

Lausunnon valmisteluun ovat Lapin ELY-keskuksessa osallistuneet Pekka Herva, Petri Liljaniemi, Leena Ruokanen, Kaija Pekkala ja Eira Järviluoma.

Johtajan sijainen
Alueidenkäyttöpäällikkö

Timo Jokelainen

Ympäristönsuojeluyksikön päällikkö

Tiina Kämäräinen

Suoritemaksu 8980 €

Maksun määräytyminen Maksu määräytyy valtion maksuperustelain (150/1992) perusteella annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1538/2011) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen maksullisista suoritteista vuonna 2012 esitetyn maksutaulukon mukaisesti. Maksutaulukon mukaan YVA-laissa tarkoitettua lausunnosta arviointiohjelmasta, kun hanke tai sen vaikutukset ulottuvat neljän kunnan alueelle perittävän maksun suuruus on 8980 euroa.

Liite Maksua koskeva muutoksenhaku hankkeesta vastaavalle

Tiedoksi Maa- ja metsätalousministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Suomen ympäristökeskus
Pöyry Finland Oy
Lausuntopyynnön saaneet ja mielipiteen esittäneet